

TAPU-KADASTRONUN SANAT YAKLAŞIMI

Kemalettin Toker

TKGM, Ankara.

ÖZET

Tapu-kadastro, bu güne kadar doğrudan ya da dolaylı olarak pek çok yönden farklı alan, biçim ve yaklaşımlarla ele alınmıştır. Tapu ve kadastronun işlevlerinin bir kez de “sanatsal” açıdan ele alınması suretiyle konuya bu güne kadar pek de alışık olmadığımız farklı bir açıdan bakarak bu yönde de bir pencere açılması düşünülmüştür. Hayat ile iç içe olan ve hukuk, ekonomi, kültür ve mühendislik gibi pek çok branşla sıkı sıkıya bağlantılı olan tapu-kadastro “sanat” ile ilintisiz olamazdı. Bu düşünceden hareketle; sanata ve tapu-kadastroya genel bakış açısıyla giriş yapılarak tarihin akışı içerisinde Türkiye’deki tapu-kadastronun hangi sanat dallarıyla ve ne gibi bir ilişkisinin bulunduğu, tapu kadastro ile ilişkili olup ta, belki de her biri tek başına ayrı birer inceleme ve araştırma konusu olabilecek türden bir yapıya sahip olan hat (güzel yazı), tezhip (süsleme), resim, arazi/doğa, fotoğrafçılık ve edebi sanat dalları ile birlikte bütünsel ve şematik biçimde ortak bir zeminde buluşturulması, söz konusu sanat dallarıyla ilişkisinin görsellerle açıklanması böylece, tapu- kadastronun sanat ile olan ilişkisini gösteren fotoğrafların öne çıkarıp gözler önüne serilmesi ayrıca, bunların birbirleriyle olan etkileşimleri ve etkilediği diğer sanat dallarının neler olduğu, bu kapsamda gerek ulusal ve gerekse uluslararası alanda ne yapılması gerektiğinin irdelenmesi amaçlanmıştır. İlk başlarda, sanki biraz zor ve alakasız, bir o kadar da ilginç olabilen bu konu, ileriki aşamalarda, ilginç olma özelliğini korumakla birlikte, kurcaladıkça ve destekçe, deyim yerindeyse, üstüne gidildikçe, hiç de o kadar da zor ve ilgisiz olmadığını hatta araştırıldıkça keyifli bir ortama sürüklendiğini rahatlıkla görme fırsatını vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadastro, Sanat, Yaklaşım

ABSTRACT

Up to the present, land registry-cadastre has been addressed directly or indirectly through many different approaches, styles and areas. Now addressing the functions of land registry and cadastre from an “artistic” perspective is considered to open a new window by looking at the matter through an unusual point of view. It is impossible not to have a correlation between art and land registry-cadastre, which is intertwined with life and which has very close ties with many branches such as law, economy, culture and engineering. Moving from those ideas; here the aim is to make an introduction to art and land registry-cadastre from a general viewpoint, look at the fields of art that are correlated to land registry-cadastre in Turkey in the flow of history and the types of correlations, meet the arts of calligraphy, illumination (ornamentation), painting, land/nature, photography and literary arts, which might be connected to land registry-cadastre and which may all be studies separately, in a holistic and schematic manner on common ground, explain the relations with those field of art through visuals, thus reveal the photos that indicate the association of land registry-cadastre top art, and analyse the interactions

among them, the other field of arts affected by them and what should be done in the national and international arena in this context. While this subject might, at first, seem a little bit difficult and unrelated and interesting at the same time; in the subsequent stages it still continues to be interesting, and as we poke and probe further and push harder, it becomes clearly evident that it is not difficult or unrelated and it might even prove to be joyous upon further exploration.

Key words: Cadastre, Art, Approach

GENEL BAKIŞ

Genel anlamda, sanat; *işi yapan kişinin ustalığı ile insan, toprak, doğa ve çevre ilişkileri ve toplumsal, sosyal, siyasal ve kültürel tüm olayların kombinasyonu olarak ortaya eser koyma* şeklinde tanımlanmaktadır.

Kuşkusuz, her disiplinin, her meslek grubunun uzaktan ya da yakından sanatla ilişkisi bulunmaktadır. Bazı meslekler sanat dalları ile birbirlerine adeta tutkal ile sımsıkı yapışık ya da sarmal halde iç içe olup birbirlerinden karşılıklı olarak etkilenip istifade ederler ve ürünleri birer sanat eseri niteliğindedirler. Hatta bunlardan bazıları, sanatın bizatihi icrası olup, ürünleri birer sanat eseridir.

Öğretide, “*kimin*”, “*nerede*”, “*ne kadar*”, “*nasıl*” sorularına cevap veren bir yasal sistem olarak ifade edilen *kadastro*; en yalın ve genel anlatımıyla, taşınmazların hukuki durumunu teşkil eden *yazım (tespit/kayıt-tescil)* ve geometrisini teşkil eden *çizimine (harita/kroki-plan)* yönelik iş ve işlemler dizini olarak tariflenir ve geniş anlamda bu tanımlamaya bir de, taşınmazların mali yönüyle “*değer*” olgusu eklenir.

Tapu-kadastroyu teşkil eden yazım ve çizimler, toplumun içinde bulunduğu çağın koşullarına göre mevcut nesne ve malzemeleri kullanılmak suretiyle gerçekleştirildiğinden, “*tapu-kadastro*” şemsiyesi altında gerçekleştirilen bu yazım ve çizimlerde, toplumun kullandığı farklı materyallerinin yanı sıra, tercih ettiği rejimi, ekonomik yapısı, benimsediği kültürü, yürürlüğe koyarak uyguladığı yasal düzenlemeleri ve kullandıkları farklı teknik metotları sonucunda elde edilen ürünleri, “*tapu-kadastro sistemi*” altında, aslında o toplumun sosyal, siyasal, iktisadi ve kültürel yapısını yansıttığı gibi, *sanata olan yaklaşımı* hakkında da ipuçları verir.

Türkiye’de “*kadastro*” adı altında Devlet eliyle bir kamu hizmeti olarak yürütülerek arazide ve büroda gerçekleştirilmesi sonucu oluşturulan ve “*tapu sicilini*” yansıtan bu teknik ve hukuki işlemler tapu ve kadastro müdürlükleri şeklinde ayrı ünitelerde sürdürmeye devam edilmektedir. Bazı ülkelerde ise tapu-kadastro hizmetleri o ülkenin benimsediği sisteme göre, böyle bir ayrışma gidilmeden tek bir sistem altında ya da başka bir disiplinin alt disiplininin faaliyet alanı olarak yürütülmektedir.

Her ne kadar, tüm ülkelerde “*tapu-kadastro*” konusunda aynı amaç güdülmekte ise de, o ülkenin kadastro çalışmaları sonucunda elde edilen ve kendi özelliklerini barındıran içselleştirilmiş ürünlerinin, toplumdan topluma, uygarlıktan uygarlığa ve ülkeden ülkeye bir takım farklılıklar göstermesi bir o kadar doğal ve kaçınılmaz bir sonuç olarak karşımıza çıkmakla birlikte, Dünyanın tüm coğrafi alanlarında hangi sitemde olursa olsun, tapu-kadastronun sona erme gibi bir misyonu söz konusu olmayıp bilakis, teknolojik gelişmeler ve ihtiyaçlara göre sahip olduğu konumu ile mevcut üretim sistem ve biçimini, değişim ve

gelişimine göre yeni oluşan sisteme bırakarak icrasını peyderpey sürdürmekte ve insanlık var olduğu müddetçe de sürdürmeye devam edecektir.

Esasen, “*hayatın kendisi sanat*” ve meslekler de, meslek erbabınca *sanatın incelikleriyle ve işin uzmanı usta sanatçı edasıyla* icrasını sürdürmekte olduklarına ve aynı coğrafyada hayat bularak taşıdığı misyon ve amacına göre işlevlerini sürdürdüklerine göre, acaba; tapu-kadastronun hangi sanat dallarıyla ve ne gibi bir ilişkisi bulunabilir?

“*Sanat toplum içindir*” görüşü esas alındığında, tapu-kadastronun, *toprak-insan ilişkilerini düzenleyen bilgi sistemi* olarak nitelendirildiğine ve ağırlık derecesine göre *bireysel ya da kitlesel olarak* toplumun hemen hemen her kesimine hitap ettiğine göre, “*tapu-kadastronun toplum içindir*” ortak yargısı sonucu sanat ile tapu-kadastronun, “*toplum*”u esas alan ortak paydası altında, aynı tarihsel ve kültürel dokuya sahip olarak aynı coğrafyada buluşup kesişen her iki uğraş arasında ilişkinin bulunmadığını ve etkileşimin olmadığını söylemek mümkün değildir. Hatta, her iki uğraş arasında ilgi kurulabileceğini söylemek şöyle dursun, bazı yönlerden aralarındaki ilgi ve etkileşimin çok yüksek ve dolayısıyla korelasyon katsayısının optimum seviyede olduğunu rahatlıkla söylemek mümkündür. Bu itibarla, tapu-kadastronun mahsus ürünlerde, o toplumun sahip olduğu ve kullanım alanı bulduğu tapu-kadastronun sistem, metot ve işlevinin yanı sıra, o toplumun, uygarlığın veya ülkenin tarihsel dönemlerinin kültürel ve sanatsal izlerini, yansımalarını ve etkileşimlerini kolaylıkla görebiliriz.

Konuya genel olarak yaklaşıldığında, tarihçiler tarafından; dünya tarihinde, *yazının* icadından daha önce *çizginin* var olduğu ve o dönemlerde, anlatımın, betimlemenin ve iletişimin, çizgi ve işaretlerle oluşturulduğu savını doğrulayacak nitelikte yapılmış olan sanat eserlerinin varlığından, bu nedenle harita geçmişinin o denli çok eskilere dayandığı ve en eski haritaların da, kağıdın icadına kadar, döneminin malzemelerini teşkil eden *taş, pişirilmiş toprak “çamur” kil, mermer, metal (bronz) tabletler, kerpiç duvar, deri (ceylan derisi), papirüs (bitki gövdesi) ve kemik* gibi objelere çizildiğinden söz edildiği gözlenir.

İlk çağlarda, Mezopotamya’da, Arabistan çölünde, Romalılarda, eski Mısır ve Yunanistan’da vergi amaçlı olarak taşınmazların sınırlarını, yüksekliklerini, yüzölçümünü, nüfus bilgilerini, vergi miktarlarını içeren yazım ve çizimlerin, sözü edilen objelerin üzerine yapıldıkları bilgileri günümüze kadar ulaşmıştır.

Çatalhöyük’ün Haritası (M.Ö. 6200)

Babilliler’e ait Dünya Haritası (M.Ö. 500)

Şimdi burada, hemen şu hususu belirtmek gerekir ki, haritacılık; dünya, ülkeler, siyasi, fiziki, nüfus, ekonomi, topografik, halihazır haritalar gibi çeşitlerle başlı başına çok geniş bir alanı kapsamakla birlikte bu metinde, sanatla ilişkisi ortaya konulacak olan haritaları, kadastro çalışmaları sonucu üretilen, güncelleştirilen ve kadastronun teknik boyutunu teşkil eden unsurlardan olan kadastral haritalar teşkil edecektir.

Bu kapsamda, sanat evrensel olmakla birlikte, etkilendiği kültüre göre yoğrularak biçim kazanan sanatın tapu- kadastro ile olan ilişkisi özellikle *Türkiye'nin tapu- kadastro sistemi* esas alınmak suretiyle ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Burada temel amaç; tamamen geçmişe takılıp kalmak değil, *tarihsel süreç içerisinde süregelen tapu-kadaastro alanına bir de farklı pencereden*, diğer bir deyişle, *sanatsal açıdan* bakarak tapu-kadastronun hangi sanat dallarıyla ne derece ilişkili ve etkileşim içerisinde olduğu, sosyal ve kültürel alanlardan ne şekilde etkilenerek sanat alanında kendisine ne kadar yer bulabildiğinin irdelenmesidir.

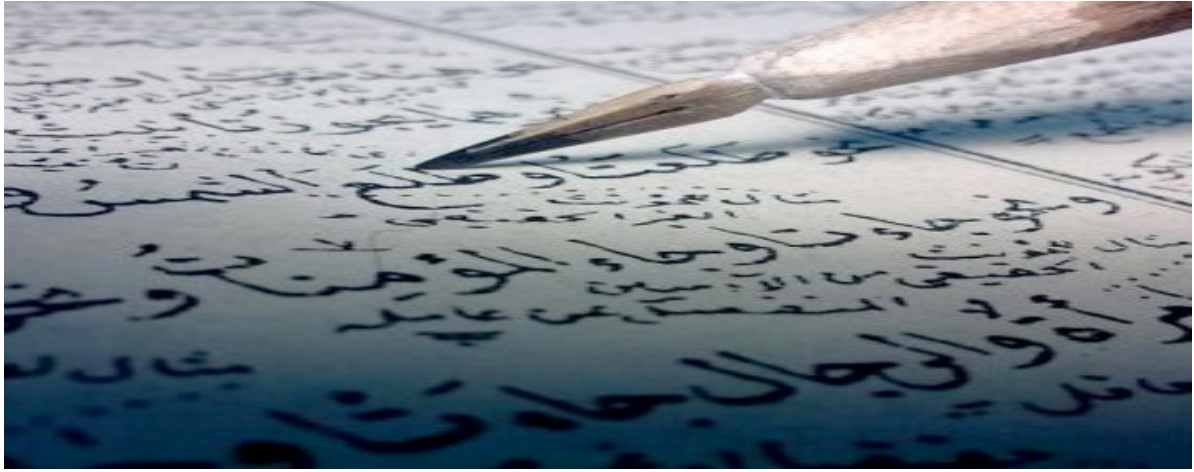
Günümüze kadar olan tarihsel süreç içerisinde toplumun sosyal ve kültürel alanında cereyan eden tapu-kadaastro faaliyetleri ile bu faaliyetlerde kullanılan materyalleri, ucu açık ipler olarak ortada dururken, bu ipleri ele alıp, doğrudan veya dolaylı olarak alakalı olduğu sanat dalları ile birbirine bağlamak suretiyle ortak bir zeminde buluşturmak ve bu şekilde, tapu- kadastronun sanat ile olan ilgisini gösteren fotoğrafı öne çıkararak gözler önüne sermektir.

TAPU-KADASTRONUN İLİŞKİLİ OLDUĞU SANAT DALLARI

Türkiye'deki tapu-kadaastro ile ilişkili olan sanat dallarını; *Hat Sanatı* “*Hattatçılık*” (ya da *Hüsn-ü Hat* “*Güzel Yazı*” veya Batıda “*Güzel Yazı*” karşılığında kullanılan *Kaligrafi* “*Calligraphy*”), *Süsleme/Tezhip Sanatı*, *Resim Sanatı*, *Fotoğrafçılık Sanatı* gibi sanat dalları ile taş, toprak ve birçok doğal malzemenin kullanılmasıyla gerçekleştirilen ve doğada hendek açma, toprağa gömme, galeri mekanı içinde toprak, taş ya da insan ürünü çevresel nesnelerden oluşan “*Arazi Sanatı*”, II. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan yenilikçi sanatta çevreye yönelimle başlayan “*Doğadan Sanata Aktarma*” biçimleri olarak sıralanan “*Doğa Sanatı*” adı altında toparlanmış sanat dalları ve akımları olarak ortaya konulabilir. Ayrıca, fen ve sosyal bilim dallarıyla olan ilişkileri ve etkileşimlerinin yanı sıra, “*Edebi Sanat*” türleri ile “*sinema*” ve “*tiyatro*” gibi sanatlara konu ve senaryo teşkil ettiğini ve alan bulduğunu da söylemek mümkündür.

Hat (Güzel Yazı) Sanatı

Hat sanatı da denilen *Güzel Yazı* yazma sanatı, estetik kurallara bağlı kalarak “*ölçülü yazma sanatı*” şeklinde tanımlanmaktadır. Bir başka deyişle “*Uygarlık Çizgisi*” de denilen bu sanat dalı “*işaretlere anlamlı, ahenkli ve hünerli bir şekilde biçim verilmesi sanatı*” olarak ifade edilmektedir. Uygarlıklar içerisinde “*Hat Sanatı*” alanında en parlak dönem, Osmanlılar zamanında yaşanmış, özellikle matbaa öncesinde büyük önem arz etmiş ve zirve yapmıştır. İstanbul, bu dönemde hat sanatının en gözde ve ölümsüz merkezi haline gelmiştir.

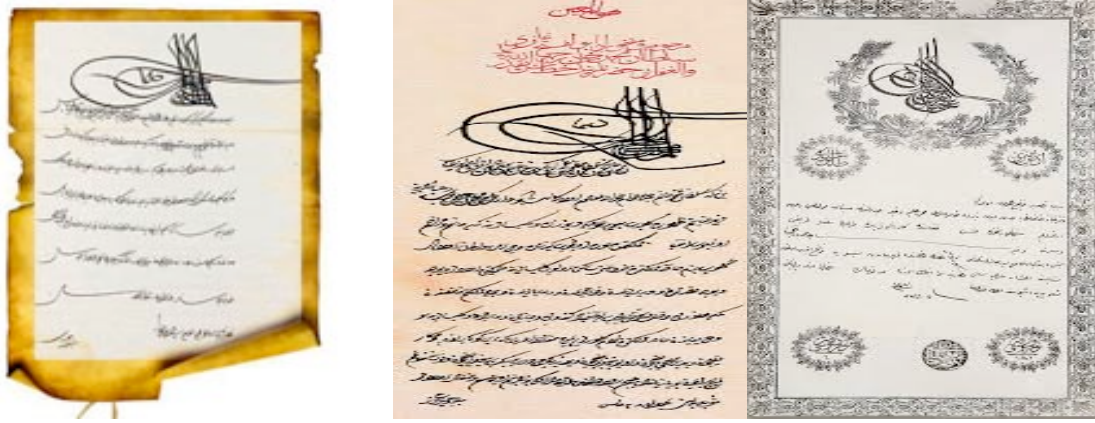

Osmanlılar döneminde, ilk defa “yazım/vergi kadastrusu” olarak ifade edilen yazımların, ilk defa Padişah Orhan Bey zamanında, el emeği ile kağıt ortamında ciltler halinde “*Defteri Köhne*” (*Eski Defter*) denilen defterlere kaydedildiği, daha sonraki dönemlerde tapu-kadastronun eski adı olan *Defterhane-i Hakani*’de (*Defterhanede*) yazımların yapıldığı ve böylece günümüze kadar ulaşan kayıtların oluşturulduğu gözlenmektedir. Padişah Kanuni Sultan Süleyman zamanında düzenlenen ciltler halinde tapu ve vakıf kayıtları (*Kuyudu Kadime*), *vakıf mallarına göz dikenler için bedduaların* yer aldığı ve deriden işlenmiş olan Fatih Sultan Mehmet’in vakfiye kayıtları, Fransızlar tarafından Osmanlı kayıtları için yapılan dokümantasyonlar mevcut bulunmaktadır.

Günümüze ulaşan bu kayıtlar, taşınmazların *iktisap, sahiplik, hudut ve yüzölçümü* bilgileri ile ayrıca, *vakıf malları, köy sınırları, mera yaylak kışlak gibi kamu orta mallarının sınırları, vergi miktarları, sancak ve beyliklerin nüfus bilgilerini* kapsamaktadır.

Bu kapsamda, *eski tapu kayıtları (tapu tahrir defterleri), tasdikli irade suretleri ile fermanlar, muteber mütevellî, sipahi, mültezim temessük veya senetleri, kayıtları bulunmayan tapu veya mülga hazine-i hassa senetleri veya muvakkat tasarruf ilmuhaberleri, tasdiksiz tapu yoklama kayıtları, mülkname, muhasebatı atika kalemi kayıtları, mubayaa, istihkam ve ihbar hüccetleri, evkaf idarelerinden tapuya devredilmemiş tasarruf kayıtları, tahrir defterleri gibi pek çok kayıt ve belgeler* düzenlenmiştir. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü arşivinde; *mülkiyete yönelik defter ve belgeler (zabıt defterleri, hasılat kayıtları, tapu senetleri, tapu kütükleri, tablo-mahzen defterleri, mera, yaylak, kışlak gibi kamu orta malları tahsis kararları) ile tahrir defterleri (mufassal defterler, icmal defterleri, ruznamçe defterleri, cebe defterleri, kal'a ve mustahfazat defterleri, derdest defterleri, Anadolu ve Rumeli yoklama defterleri, evkaf defterleri, vakf-ı cedid defter ve belgeleri)* yer alır.

Osmanlı kayıtları bünyesinde, Türkiye ile birlikte Avrupa kıtasından 13, Asya kıtasından 8 ve Afrika kıtasından 1 olmak üzere toplam 22 ülkenin kayıtlarını barındırmaktadır.

Ayrıca, Osmanlının sanata bakışını ve anlayışını yansıtan ve hat sanatının en güzel örneklerini teşkil eden bu kayıtlarla birlikte, farklı türde *mühürler* üretilerek kullanılmış ve günümüze kadar muhafaza edilmiştir.

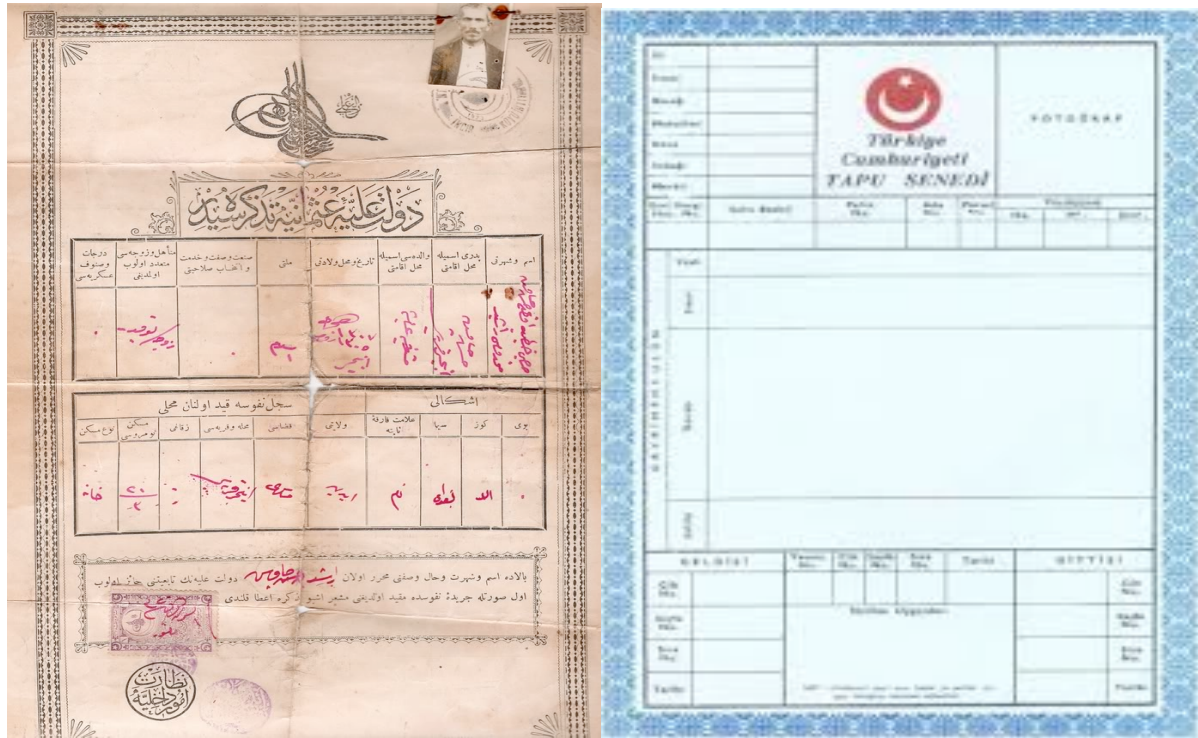

Mühür Örnekleri

Ülkemizde Cumhuriyet döneminden itibaren yapılmakta olan tapulama/kadastro çalışmalarında, bu kayıt ve belgelerden; köy ya da mahallelerin kadastro çalışma alanı sınırlarının tespit edilmesinde, mera, yaylak, kışlak gibi kamu orta mallarının hangi köy/mahalleye ait olduğunun belirlenmesinde ve taşınmazların hak sahibinin tayininde yararlanılır. Yeni hak sahiplerin belirlenmesi amacıyla, eski tapusu olmayan taşınmazları tapuya bağlamanın yanı sıra, eski tapuların yenilenmesi misyon ve görevini de içeren kadastro faaliyetleri sonucunda, arşivlenmiş bu belgelerin ışığında tespit edilen yeni hak sahipleri yeni tapu kütüklerine tescil edilir ve böylece yeni tapu sicili oluşturulur.

Tarihe ışık tutan ve tapu-kadastro çalışmalarında önemli bir işleve sahip bu kayıt ve belgelere, işlevi dışında farklı bir gözle bakıldığında, *usta bir sanatçı elinde biçimlenmiş, hat sanatının incelik ve estetik özelliklerini yansıtan birer sanat eseri niteliğinde olduklarını* görmek mümkündür.

Sözü edilen ürünler ve özellikle Osmanlı kayıt ve vergi sistemi, yurt içi ve yurt dışı bilim adamları, tarihçiler, akademisyenler, araştırmacılar, ekonomistler, istatistikçiler, yazarlar, çizerler ve öğrenciler olmak üzere sözü kısası, ilgi alanına giren ve özel olarak ilgi duyan herkesin dikkatini çekmekte ve inceleme-araştırma, ders, ödev, tez ve çalışma konularını oluşturmaktadır. Bu kayıt ve belgeler; en ince ayrıntısına kadar “*sanat*” dahil bütün yönleriyle *ayrı ve özel* inceleme ve araştırma yapılmasını gerektiren geniş bir çalışma alanının konusunu teşkil etmektedir.

Eski ve yeni tapu senedi örneği

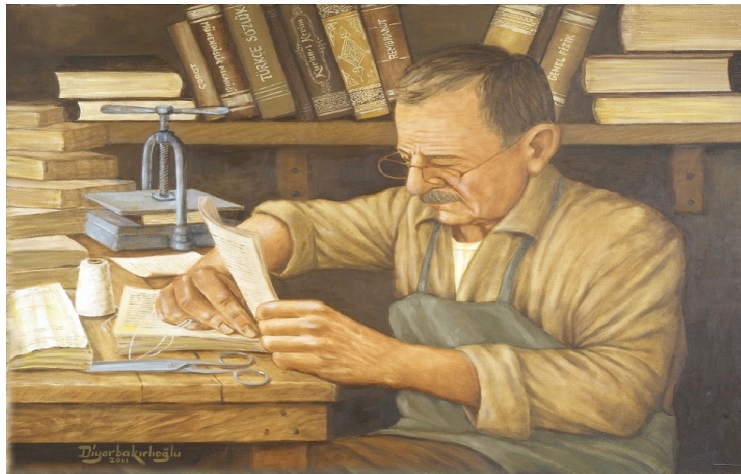
Süsleme/Tezhip Sanatı

Süsleme sanatı; geleneksel *Türk Kültür ve Sanatı* 'nın önemli bir bölümünü teşkil etmekte olup, tarihte Selçuklu ve Osmanlılar zamanında büyük ilerlemeler kaydettiği notu düşülmüştür. Bu sanat dalı, *Tezhip, Hüsn-i Hat, Ciltleme, Ebru, Minyatür, Çini, Cam, Porselen, Çömlek, Halı, Kilim ve Duvar Deseni* ve *Mobilya* gibi çok geniş bir yelpazede kendini gösterme alanı bulmuş ve çeşitli kombinasyonlarla işlevini sürdürmektedir.

Tezhip sanatı; “*Altınlama-yaldızlama süslemeler*” olarak da ifade edilen bu sanat dalı ise; form veya desen şeklinde hat sanatının etrafının bezenmesinde, kitapların cilt, kapak ve sayfalarının süslenmesinde ve diğer değişik kompozisyonlarda kullanılmış, keza bu sanat dalı da süsleme sanatında olduğu gibi, kullanılmaya ve işlevini sürdürmeye devam etmektedir.

Hat (*elyazması*) sanatıyla oluşturulan sanat eseri, *mücellit* işinden geçtikten (*ciltlenmesinden*) sonra, göze hitap eden *tezhib işine* (*müzehhiplik*) geçilir. Müzehhiplik sanatında kitapların baş kısımları, fasıl araları, etrafı ve sayfaları ile levhaların etrafı süslenir. Bu süsleme *renkli* olmayıp da *yaldızlı* olması halinde bu süslemeye *halkârî* denir. Elyazması eserlerden olan Kur'an-ı Kerim; tezhip tasarımında, ilk sayfada "levha" tezhip olarak tüm sayfayı kaplayacak biçimde *bezeme tasarımı* yapılır.

Osmanlılarda Padişah Kanuni Sultan Süleyman dönemi, tezhip sanatı açısından zirveye ulaşılan bir dönem olup, bu dönemde, *zahriye, serlevha, sure başları ve hatime sahifelerinde* zengin işçilik görülmeye başlanmış, *altın* çok kullanılmış ve *lacivert* dönemin en önemli rengi olmuştur. Kullanılan renkler ise altın ve lacivertin uyumu ile birlikte *turuncu, yeşil, vişne çürüğü, pembe, sarı, eflatun, siyah* ile bu renklerin çeşitli tonları ve çiçeklerden ise *gül, nergis, lale, sümbül, süsen, haseki küpesi, zerrin ve bahar çiçekleri* kullanılmıştır. Lale Devri'nde Batı sanatı (özellikle *Fransız Rokoko sanatı*) etkisini göstermiştir. Tezhip sanatını icra eden ve Osmanlılar döneminde en saygın sanatkarlar arasında yer alan müzehhipler, hattatların yazıları ile berat ve menşurların tuğra ve yazılarını süslemişlerdir. Günümüz Türkiye'sinde, tezhip sanatı; tarih boyunca üretilmiş ve kullanılmış formlar ve desenler, "*klasik yaklaşım*" tarzı anlayışı içerisinde ana yapıları bozulmadan değişik kompozisyonlarda kullanılabildiği gibi, bazı tezhip sanatçıları tarafından da bu klasik form ve desenler, kendi anlayış ve yaklaşımlarına göre değiştirilerek farklı kompozisyonlarda kullanabilmektedir.

Mücellit işi

Osmanlılardan günümüze miras kalan kayıt sisteminde yer alan *tapu kayıtlarında, senetlerde, tuğralarda, vakfiyelerde, rulo veya düz haldeki fermanlarda ve mülk namelerinde* yer alan form ve desenlerde süsleme/tezhip sanatının en görkemli yansıma ve izlerini görebiliriz. Sözü edilen bu kayıtlar, üzerlerindeki yazı stili, şekil ve desenlerle, hat sanatında olduğu gibi, süsleme/tezhip sanatından büyük ölçüde etkilemiş ve etkilenmiştir.

Tuğra örnekleri

Diğer taraftan, Osmanlı sanat anlayışı çerçevesinde hat, süsleme ve tezhip sanatının en güzel örneklerini, *mühürlerde, damgalarda, isim kaşelerinde, posta ya da damga pullarında, altın veya gümüş para ve sikkelerde, nişan ve madalyalarda* görmek mümkün olup mühürlerden çevresi altın yaldızla süsleme yapılmış örnekleri bulunmaktadır.

Bu ürünler gerek, *döneminin mimari eserleri (özellikle Mimar Sinan'ın eserleri)* ile gerekse, *ahilik ve el zenaat işçiliği ürünü olan eserlerde*, estetik şekilde *şekil, biçim, tarz, form, desen, sembol, motif* olarak zengin yazı, *işaret, imge ve figür* koleksiyonunu içerir. *Saray, köşk, han, konak, kasır, yalı, cami, külliye, çeşme, şadırvan, kemer, sarnıç* gibi eserlerin mimarisinde, *duvar, sütun, kolon, çerçeve, dekor, fon* gibi iç mimari süslemelerinde ve ayrıca *mücellit (ciltleme), kuyumculuk (yüzük-küpe), dokumacılık, tekstil, dikiş, nakış, örme, moda, takı işlemeciliği, ebru, minyatür, çinicilik, çömlekçilik, seramik, telkari, kıymetli taş ve mermer oymacılığı, bayrak, sancak, flama, rozet, arma, katicılık (ağaç oymacılığı), bakır işlemeciliği, cam işlemeciliği, boyama ve bezeme* işlerinde, bu ürünlerden esinlenilerek günümüzde üretilen eserlere ya da fabrikasyon baskı, işleme ve ürünlerine, kaynak, konu ve model teşkil edebilecek nitelikte süsleme ve tasarım örneklerini teşkil eder.

Resim Sanatı

Resim, herhangi bir yüzey üzerine çizgi ve renklerle yapılan anlatım tekniği olarak tanımlanır. Kadastronun yazım boyutunun yanı sıra, teknik boyutu olan geometrik işlemleri sırasında, yer kontrol noktalarına dayalı olarak taşınmazların sınırlandırma ve ölçme işlemleri sonucu, resim ve çizim teknik kurallarına göre kanava (*istikşaf/nirengi-poligon kanavaları*), kroki (*röper, sınırlandırma, ölçü, çalışma alanı sınırı ve ada bölümleme krokileri*), plan, pafta ve haritalar üretilir. Tarihin akışı içerisinde kadastro/tapulama çalışmaları adı altında; arazinin topoğrafik ve kullanım biçimleri ada/parsel bazında, döneminin teknik metoduna (*grafik, takeometrik, prizmatik gibi klasik, fotogrametrik veya sayısal metot*) göre (*çelik şerit metre, şakül, jalon, mira, prizma, nivo, teodolit, takeometre, elektronik uzaklık ölçer, total station, GPS gibi*) ölçü aletleriyle yer kontrol noktalarına (*nivelman-nirengi-poligon gibi noktalara*) bağlı olarak sınırlandırma ve ölçümler yapılmıştır.

Sınırlandırma ve ölçümler sonucu elde edilen veriler, meskun, gayri meskun ve parsel büyüklük durumlarına göre 1/500, 1/1000, 1/2000, 1/5000 gibi belirli oranlarda küçültülerek (*çeşitli ölçeklerde*) kuzeye yönlendirilmiş (*kağıt, karton, alüminyum, aydinger, muşamba, şeffaf/polyester altlıklara "astrolon, diyazo" gibi*) altlıklara, öncesinde (*dubl veya tribl desimetre*) cetvel, pergel, gönye, minkale, silgi, yazı-rakam şablonları gibi) araçlar yardımıyla el ile sertlik derecesine göre 2H veya 4B gibi kurşun kalemler kullanılarak nokta nokta tersim edilmiş (*kanaviçe nakış gibi işlenmiş*) ve sonrasında ise *çini ve astrolon mürekkebi* kullanılarak *grafoz ve rapido* kalemleri ve *balastro* ile mürekkeplenmek suretiyle kroki, pafta ve haritalar oluşturulmuştur. Orman sınırlarının belirlenmesinde ise hava fotoğrafları, memleket haritaları-1/25000 ölçekli haritalar ve amenajman planlarından yararlanılır. Bu çalışmalar esnasında,

resim ve çizim teknik kurallarına göre üretilen bu kroki, pafta ve haritalar, her türlü mimar ve mühendislik plan ve projelerine altlık teşkil etmekte olup bu çalışmalar “*resim sanatıyla*” yakından ilişkilidir. El emeği, göz nuru ile oluşturulan ve *çizgi, yazı, rakam, özel işaret ve semboller içeren* bu kadastral haritalar, dönemine ait yöresel ve kültürel bilgileri de sunan sanatsal niteliğe sahip ürünlerdir.

Arazi Sanatı/Doğa Sanatı

Arazi sanatı, doğada hendek açma, toprağa gömme, toprak, taş ya da insan ürünü çevresel nesnelerden oluşur. Doğa sanatı ise, doğadaki nesnelerin ve doğal ya da yapay oluşumların “Doğadan Sanata Aktarma” biçimleri olarak sıralanır.

Arazi/Doğa sanatına örnekler

Nirengi noktasının arazide tesisi

Kadastro çalışmalarında, kroki, plan, pafta ve haritaların üretiminden önce, arazinin keşif istikşafı ile yer kontrol noktalarının tesis edileceği yerler seçilir. Teknik esaslara göre belirlenmiş boyutta olmak üzere *beton, demir boru gibi* nesnelerden oluşturulan nirengi ve poligon noktalarının arazide tesisi, teknik kurallarına göre toprağa gömülerek ölçme işlemleri yapılır. Ayrıca, bu nirengi ve poligon tesislerinin, ileriki zamanlarda yerlerinin tespiti amacıyla arazideki *bina, yapı, kaya, duvar gibi* sabit tesis ve noktalardan röperleme işleri yapılır.

Taşınmazların mülkiyet sınırlarının belirlenmesine yönelik olarak sınırlandırma işlemleri sırasında, sınırları belirgin olmayan veya doğal sınırlarla çevrili olmayan taşınmazların mülkiyet sınırları *taş, duvar, kazık, beton gibi* işaretlerle donatılır. Söz konusu yer kontrol noktalarına dayalı olarak, arazinin topoğrafik yapısı, gerektiğinde *eş yükselti eğrileri* ile, taşınmazların vasfı /cinsi tayin edilerek, yöre ve mevki isimleri ile birlikte arazi ve bitki örtüsü ve idari sınırlar dikkate alınarak ve il, ilçe, köy ve mahallelerin kadastro çalışma alanı sınırları

ile taşınmazların çizgisel mülkiyet sınırları, duvar, hendek gibi doğal ve yapay objelerle gösterilerek, üzerindeki çeşme, kuyu, mezarlık, ibadet yerleri gibi tesisler ile resmi veya özel her türlü yapı ve tesisler ölçülmek, ark, dere, yol, köprü gibi tesisler özel işareti ile gösterilmek suretiyle, bu tesisler ve sınırlar, düzenlenen kroki, pafta ve haritalarında kendine özgü olan kartografik özel işaret ve sembollerle gösterilir.

Kadastro ile ilgili araziye yönelik tüm çalışmalarda, *arazi ve doğa sanatının icrası*; insanın kendisinin ürettiği malzemeleri ile en ufak bir zarar vermeden doğa ve çevreyle uyum içerisinde bulunma, doğayı gerektiği gibi koruma ve doğal sanata eşlik etme şeklinde nitelendirebilir. Bu suretle, kadastro çalışmalarında, toprak, taş ya da insan ürünü olan nirengi, poligon gibi tesisler, genel sınır ve taşınmazların kırık (köşe) noktalarının toprağa gömülmesi ve röperlenmesi, doğal veya yapay nesnelerden oluşan işaretlerle donatılmasına yönelik çalışmaların, hem arazi sanatı ve hem de doğa sanatı ile yakından ilişkili olduğunu söylemek mümkündür.

Fotoğrafçılık Sanatı

Fotoğrafçılık, kamerayla ışığı hassas bir yüzey üzerine kaydederek görüntü oluşturma işi olarak tanımlanır ve estetik açıdan ise bir sanat dalı olarak kabul edilir. Kadastro çalışmalarına esas olmak üzere, arazinin, havadan uçak ile fotoğrafının çekilmesiyle oluşturulan hava fotoğraflarının kullanımı ile *foto planlar* üretilmiş, yer kontrol noktaları ile ilişkilendirilmiş hava fotoğraflarından elde edilen, çizimleri kıymetlendirme aletleri ile analog olarak yapılan ve kadastro sırasında zeminde bütünlenmesi suretiyle elde edilen *fotogrametrik* haritalar üretilmiştir. Ayrıca, havadan çekilmiş görüntüden bir takım işlemler sonucu elde edilen ve geometrik özelliklere sahip görüntü ürünü olan ve araziye belli bir ölçekte, tüm objeleri ile bir resim gibi gösteren *ortofoto* haritalar üretilmektedir. Hava ve yersel fotoğrafların kullanıldığı ölçmeleri kapsayan fotogrametrik ölçmeler ve uydu ölçmeleriyle (*GPS teknolojisi*) elde edilen bu haritalara *yeryüzünün okunabilen bir fotoğrafı* olarak nitelendirilebilir.

Bu haritaların oluşum sürecinde “*fotoğraf çekimi*” ve “*görüntü işleme*” aşamaları yer alır. Bu itibarla, tapu-kadastroya yönelik olarak fotoğraf ve görüntü işlemi sonucu elde edilen bu ürünler, kuşkusuz fotoğrafçılık sanatı ile yakından ilişkilidir.

Edebi Sanat

Tarihsel süreç içerisinde tapu-kadastro konusunda edebi sanat dallarından *hikaye*, *şiiir*, *fıkra*, *makale*, *anı* ve *anekdot* gibi edebi sanat türlerine de konu edilerek bu kapsamda yayımlanmış

pek çok kitap, dergi, broşür gibi eserler bulunmaktadır. Ayrıca, muhtelif yörelerde yapılan kadastro çalışmaları esnasında (arazide/zemininde yapılan taşınmazların sınırlandırma ve ölçü çalışmalarında ve ayrıca, “tespit” diye tabir edilen taşınmazların hak sahibinin belirlenmesine yönelik soruşturma çalışmalarında) “tiyatral” sahneler ve “sinema” senaryolarına konu olabilecek özgün “o yörenin kendisine özgü şivesiyle zengin ve farklı kültürünü ihtiva eden” gerçek yaşam öykülerine rastlamak mümkündür. Bazı yörelerde “kadastro” kelimesinin telaffuz edilmesinde güçlük çeken kişiler tarafından “kadastro” için “gazasdura”, kadastrocular için ise “kasaturacılar” şeklinde ifade edilmesi, arazide beton veya demir boru ile işaretlenen nirengi- poligon gibi tesisler ile sınır taşlarının, gömü-define yerinin işareti zannı ve algısıyla bir takım tahriplere maruz kalması.

Arazide tesis edilen poligon taşlarının zarar görmeyerek korunması gerektiğinin muhtara bildirilmesi, muhtarın da yanlış anlaması sonucu tedbir amaçlı olarak poligonları araziden söktürerek evinde saklaması, araziye gidildiğinde yerinden sökülmüş olan poligonların neden korunmadığının sorulması üzerine, muhtarın “Merak etmeyin, o betonları evimde güven içerisinde saklıyorum” cevabını vermesi gibi geçmişte yaşanmış, tapu-kadastronun mesleki hayat kesitlerinde başından geçen ilginç gerçek yaşam öyküleri ile “mizaha” konu olabilecek pek çok anı ve anekdotlar yer alır.

Nitekim, Konya Tapu ve Kadastro Bölge Müdürlüğünce düzenlenen, Tapu Müdürlüğünde yaşanan olayları konu alan komedi türünde “Tapuda Bir Gün” isimli oyun, amatör oyuncular (personel) tarafından tiyatral biçimde başarılı bir şekilde sahnelenmiş ve izleyicilerin büyük bir takdir ve beğenisini kazanmıştır.

Klasik teknik metotlarla, omzunda takeometre aleti, cebinde pusulası, elinde telsizi, belinde çelik şerit metresi, masasında daktilosu, logoritması, hesap makinesi, cetveli, minkalesi, planimetresi ile yazım, ölçü, çizim ve hesap işlerini yapan “klasik kadastrocu” akımı, ömrünü tamamlayarak yerini, modern teknik ve donanımlarla GPS aleti, dizinde laptopu, elinde en son model cep telefonu ve masasındaki bilgisayarı ile yazılım ve programlarla koordinatlara dayalı sayısal ölçü, çizim, hesap ve yazım işlerini yapan “Neo Kadastrocu” akımına bırakmakla birlikte, arazide ve büroda yaptığı işinin zorluğu ve özellikleri dikkate alınarak mizahi bir yaklaşımla betimlendiğinde, İDEAL KADASTROCU;

Şarja ihtiyaç duymayan enerjisiyle uzun süre aç ve susuz kalabilecek dereceye ayarlı olarak her türlü arazi ve iklim koşullarına uyum gösterebilen yorulmaz ve akrobatik özelliklere sahip bir SPORCU; Hiçbir engel tanımayarak gerektiğinde zirveye tırmanabilen gözü pek bir DAĞCI; Kısa ve uzun mesafeli koşu, yüksek ve uzun atlama yarışmalarında ilk üç dereceye girebilecek nitelikte bir ATLET; Arazide en uygun ölçü yapılabilecek noktaların seçimi ve tesisi için keşif amaçlı olarak dere, tepe, düz demeden ve durdurak bilmeden bir İZCİ gibi saatlerce yürüyen bir KAŞİF; Uçsuz bucaksız arazide, Katip Çelebi gibi elinde kalemyle ve sırtındaki ölçme aletiyle, Evliya Çelebi gibi diyar diyar gezen bir SEYYAH; Daha güneş doğmadan yola çıkarak, yavaş yavaş ışımaya başlayan sabahın en erken saatlerinde, günün ilk misafiri olarak konuşlandığı arazide, ölçme aletinin başında saç telinin mikron inceliğindeki çizgiyi görme yeteneğine haiz kartal gibi keskin gözlere sahip bir OPERATÖR; Elini ve gözünü, dört el ve dört gözün yaptığı iş kapasitesinde kullanabilen vasıfta bir DESİNATÖR; Gözünü dört açarak keskin ve geniş bir panoramik bakış açısıyla işine dört elle sarılabilen bir ÖRÜMCEK ADAM;

Arazide yılan sokması, böcek ısırması gibi tehditlere karşı, başına gelebilecek iş kazalarına tedbir amaçlı olarak yanında taşıdığı (amonyak, oksijen, tentürdiyot, pamuk, sargı bezi gibi) sağlık malzemeleriyle kendisine ilk yardım yapabilecek bilgiye sahip bir SAĞLIKÇI; En nihayetinde; elinde adalet timsali terazisiyle ölçüp biçerek (aynı ve şahsi hak ve yükümlülükleri tespit etmek suretiyle) düzenlediği tapu senetlerini hak sahiplerine ve el emeği göz nuruyla yoğurarak biçim verdiği birer sanat eseri niteliğindeki haritaları gelecek kuşaklara intikal ettirmek üzere, en güvenli liman olan Devlete teslim eden usta bir SANATÇI'dır. Kısacası, doğaüstü özellik ve yeteneklere sahip SÜPERMEN vari bir insan olarak karikatürize edilebilir. Dörtörtlülük özelliklere sahip TKGM'yi, bir dörtlülük ile betimlemek gerekirse, akrostiş uyarlaması ile; Tarih boyunca, yeniliğin, değişimin ve gelişimin öncü ve önderliğini yapan bir EKOL, Kaliteden ve eğitimden ödün vermeksizin, bilgi ve deneyim kazandırarak yetiştirip sayısız mezun veren, üst düzey derecede donanımına sahip gözde bir OKUL, Günün en son teknik ve teknolojinin test edilip uygulandığı ve yüksek üretimin gerçekleştirildiği koca bir LABORATUVAR, Mazideki derin kökleriyle geçmiş çok eski tarihlere dayanan ulu bir ÇINAR...

Öte yandan, toplumumuzda, sır saklamasını bilen kişilere; kendisine emanet edilen kayıtları korumadaki hassasiyet ve güvenilirliği temsilen, Osmanlı döneminde Defterhane-i Hakani' nin (Defterhanenin) Padişah I. Mahmut zamanında defter emini ve *hayatı pahasına defterlerin dışarı çıkarılmasına izin vermeyen ve görevi uğruna hayatını kaybeden* ilkeli şahsiyeti olarak ifade edilen “*Server Efendi*” den esinlenilerek “*Ser Verir, Sır Vermez, Server Efendi*” şeklinde “benzetme” yapılır.

Tarihin akışı içerisinde, tapu-kadastronun önemini vurgulayan; “*Tapu Gibi Sağlam*”, “*Tapu Kutsaldır*”, “*Tapu ve Kadastro Devlet Güvencesi Vardır*”, “*Güçlü Devlet, Sağlam Tapu*”, “*Adalet Mülkün, Tapu Kadastro Adaletin Temelidir*”, “*Tapu Kadastro İhtilafları Çözen Bir Kılıçtır*”, “*Barış İçinde Güçlü, İleri ve Huzurlu Bir Türkiye İçin Kadastro*”, “*Mal Canın, Tapu Malın Yongasıdır*”, “*Tapulu Mal, Gerçek Mülkiyet*”, “*Tapu Kadastro Kan Davasını Çözen Bir Kurumdur.*”, “*Tapu Kadastro Çalışmaları Kalkınmadır*”, “*Tapu Kadastro Devletin Gelir Kapısıdır.*” gibi bir takım deyimler, önsözler ve özdeyişler dile getirilmiştir.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından 11.04.1938 tarihinde söylenen “*Bu Önemli Bir İştir. Kanun Böyle Emrediyorsa Yaptığı İşin Güven Duygusuna Muhtaç Her Vatandaş Gibi Ben de Tapu Dairesine Gidebilirim.*” şeklindeki sözü ile tapu işinin sahip olduğu önem ve güven ilkesine işaret edilmiştir.

Ayrıca, tapu-kadastro; başta harita olmak üzere çeşitli mühendislik alanları gibi *fen bilimleri* ile başta hukuk olmak üzere, siyaset tarih, coğrafya, arkeoloji, ekonomi, maliye, sosyoloji, uluslararası ilişkiler gibi *sosyal bilimlerle* doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilidir. Bu suretle, tapu-kadastronun sözel, sayısal ve grafik tüm verileri; kendine özgü görev ve misyonu dışında, o ülkenin tarihine ışık tutan birer vesika olarak mülkiyet yapısını ortaya koymakla birlikte, siyasi, hukuki, ekonomik, sosyal ve kültürel bilgileri de sunar. Bu suretle, toprak insan ilişkilerini modellendiren bir bilgi sistemi olarak tanımlanan tapu-kadastro, asli temel görev unsuru olan mülkiyet hakkının teminat altına almasının yanı sıra, toprağa getirilen her türlü yatırım ve mühendislik hizmetlerinin, toprakların en iyi şekilde planlanmasıyla mümkün kılınan sosyal ve ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesine altlık teşkil etmekte ve tapu-kadastronun tüm bu verileri kamu ve özel sektör ile taşınmaz malikleri ile aynı ve şahsi hak

sahiplerine olmak üzere, ağırlık derecesine göre çok geniş bir kitleye deyim yerindeyse, toplumun tümüne alt yapı hizmeti sunulur. Ayrıca, Almanya’da tapu işlemleri ile ilgili hizmetler Berlin’deki “*Tapu Kadastro Temsilciliği*” aracılığıyla yürütülmektedir.

Kurum, dış dünyaya dönük gülen yüzüyle, tapu-kadastro hizmetlerini, elektronik ortamda hızlı, etkin ve verimli yürütülmesi amacıyla kurulan Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS) ile hizmet sunmakta ve ayrıca, hizmetlerin belli bir standarda bağlanarak kaliteli hizmet sunma anlayışı benimsenerek “*Sürekli Kurumsal Gelişim Projesi*” çerçevesinde “*Online Randevu*”, “*Proses/Süreç*”, *Performans*, *İyileştirme*, *Öneri*, *Ar-Ge* ve *Kalite Belgelendirme*” çalışmaları ve bu bağlamda, müşteri ve paydaş memnuniyetine yönelik anket çalışmaları gerçekleştirilmiş ve geri bildirimlerle son derece başarılı olduğu kanıtlanmıştır.

Öte yandan, ilki 21 Mayıs 1992 tarihinde yapılan ve o günden beri kurumun tüm üniteleri tarafından, ülke sathında her yıl, merkezi ve yöresel olarak çeşitli etkinliklerle ve coşkuyla *kuruluş yıl dönümü kutlamaları*; kurumun emekli ya da halen görev yapan aynı dönem kurs (*tapulama ve tekamül kursları*) ve okul (*tapu kadastro lisesi, tapu kadastro meslek yüksek okulu ve mühendislik fakülteleri*) mezunlarının eski günleri yad etme adına *geleneksel buluşma günleri*; kadastro çalışmaları sonucunda yine merkezi ve yöresel koordinasyonlarla bayram havası içerisinde, *tapu sahiplerinin yüzlerinde okunan, belki de ilk defa tapusuna kavuşma coşkusu, heyecanı ve mutluluğunun göstergesi olan tapu dağıtım törenleri*; ayrıca, tapu-kadastro ile ilgili olarak kurum tarafından tanıtım, hizmet içi eğitim, projelendirme gibi alanlarda ulusal ve uluslararası çalıştay, seminer, panel, sempozyum, kongre, şura, fuar ve sergi gibi *sosyal ve kültürel etkinlikler* düzenlendiği gibi, bilgi ve deneyimlerini paylaşmak üzere çeşitli organizasyonlarda yer alarak yerli ya da yabancı kurum ve sektörlerce düzenlenen fuar, sergi gibi etkinliklere de açtığı “*stant*” ile katılmak suretiyle üzerine düşen destek ve katkı sağlanır.

Tapu-kadastronun günümüze kadar olan süreç içerisinde kullanılan materyal ve ürünlerinden bir kısmı, teknolojik gelişmeler ve yenileme çalışmaları sonucunda, yerine ikame edilmesi nedeniyle miadını doldurarak kullanım hükmünü kaybetmiş ve çoktan tarih sayfalarında, müzelerde ve arşivlerde yerini almıştır. Bu ürünlerden bir kısmı ise, halen yürürlüğünü sürdürmekte olup yerine yeni ürünler ikame edilinceye kadar yürürlüğünü koruyacak ve kullanılmaya devam edilecek, misyon ve görevini tamamladığında öncekiler gibi kendilerine ayrılacak özel yerlerinde muhafaza edilecektir. Bunların hiçbirisi, hiçbir zaman önem ve kıymetini yitirmeyecek, üstelik değeri katlanarak artmaya devam edecek, birer tarihi ve kültürel vesika olarak gelecek kuşaklara miras olarak intikal edecektir.

Sonuç olarak, tapu-kadastronun, tarihsel süreç içerisinde, zaman zaman mum ışığında el emeği-göz nuru ile o günün zor ve kısıtlı koşullarında ve nice güçlüklerle elde edilen, döneminin sanatsal incelik ve ustalığı ile kültürel izlerini taşıyan ve muhteşem zengin görsellerden oluşan, birer hazine niteliğinde günümüze miras olarak intikal ve emanet edilen karakteristik bu ürünlere, bir kez de farklı bir açıdan (*sanat gözüyle*) bakmak suretiyle öneminin bilinci içerisinde korunarak gelecek kuşaklara devredilmesinde köprü vazifesini görmektir. “*Bir çukuru ne kadar derin kazarsanız kazın, iki çukur kazmış sayılmazsınız*” sözünden hareketle; bir ulu Çınar olarak betimlenen TKGM nin, *kökleri derinlere salmakla birlikte, dalları geniş bir coğrafyaya yayılmalı*, diğer bir deyimle, *Kurumun tapu kadastro alanında ulusal düzeyde derinleşmesinin yanı sıra, işbirliği sağlanmak suretiyle uluslararası*

platformda engin deneyimlerini sergilemelidir. Bu bağlamda, ulusal alanda tapu kadastronun üstlendiği görev ve misyonunun yanı sıra, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesindeki kültürel ve sanatsal açıdan o denli zengin arşivlik ürünlerini, tapu-kadastro alanındaki sağlam ve köklü yapısı ile tüm tecrübe ve becerilerini uluslararası organizasyon, müzakere ve işbirliklerinde sunarak tanıtmak ve böylece, bu alanda ihtiyaç duyan ülkelere “*örnek model ülke*” olarak rehber ve öncülüğüyle deneyimlerini aktarmak üzere uluslararası platformda da hak ettiği yerini almaktır.

TÜRKİYE'DE KADASTRONUN TARİHSEL GELİŞİMİ: OSMANLI'DA İLK KADASTRO ÇALIŞMALARI, HUKUK DÜZENLEMELER VE CUMHURİYE DÖNEMİNE YANSIMALARI

Mehmet Yıldırım

yildirirmehmet@gmail.com
TKGM, Ankara.

ÖZET

Osmanlı Devleti'nde kadaströ çalışmaları; uygulanma şekli, teknik şartlar ve ihtiyaçlar ile mülkiyet telakkisi göz önünde bulundurularak iki dönemde değerlendirilebilmektedir. Özel mülkiyet olgusunun çok sınırlı olarak uygulandığı ve arazilerin mülkiyetinin büyük oranda devlete veya yönetim erkine ait olduğu dönemlerde genel olarak mali amaçların ön planda olduğu tavsifi (yazılı) kadaströ uygulamaları, 1850'li yıllardan sonra yerini yavaş yavaş hukukî amaçların da gözetildiği, arazilerin hudutlarının ve alanlarının hendesî usulle (geometrik) tespit edilmesi esasına dayanan bugünkü anlamda modern kadaströ çalışmaları arına bırakmaya başlamıştı. Osmanlı Devleti'nde tahrir-i hendesî usulünde ilk kadaströ çalışmalarına H.1270'li yıllarda (M.1853/54) tanbul'da ve Hüdavendigâr'da başlanmış, bu kadaströ çalışmalarının devlete sağlayacağı faydalar ortaya konularak, Suphi Paşa'nın retleri neticesinde, H.1277 (M.1860/61) tarihinde ilk kadaströ nizamnamesi yayımlanmıştı. Bilhassa 1870'li yıllardan itibaren bu ni ziname çerçevesinde, Balkanlardan Ortadoğu'ya kadar Osmanlı Coğrafyasının birbirinden farklı yerlerinde bölgesel kadaströ çalışmaları hız kazanmıştı. Bölgesel mahiyetteki bu ilk modern kadaströ çalışmaları, kadaströ mesleği açısından tarihi kıymete sahi anın yanı sıra fenni açıdan sıhhatli bulunduğundan Cumhuriyet'in ilk yıllarında da değerlendirilmişlerdi. İlerleyen dönemlerde kadas neminin iyice anlaşılması ve Defter-i Hâkânî Nazırı Mahmud Esad Efendi'nin gayretleri ile İstanbul'da ilk Fen Heyeti oluşturulmuş, akabinde Avrupa'daki emsalleri değerlendirilerek Emvâl-i Gayr-i Menkûle Tahdîd ve Tahrîr Kânûnu adı ile ilk modern Kadaströ Kanunu ilan hazırlanmıştı. Bu kanunla tüm ülkeye şamil olmak üzere kadaströ çalışmalarına başlanması hedeflenmişti. Kısacası bu liğde, Osmanlı Devleti'nde modern kadaströ çalışmalarının gerçekte ne zaman başladığı, kadastronun kurucusu olduğu iddia edilen Esad Efendi'nin rolü, ilk hukuki düzenlemeler ve günümüzde uygulanmakta olan mevzuata etkileri arşiv belgeleri ve dönemin kaynakları değerlendirilerek ortaya konulacaktır. Aynı zamanda Osmanlı Dönemi'ne ait pafta ve kroki örnekleri de görsel olarak sunulacaktır. Böylece, ülkemizde kadastronun tarihsel gelişimi ile ilgili bilgilerin netleştirilmesi sağlanabilecektir.

Anahtar kelimeler: Osmanlı, Kadaströ, Fen Heyeti, Mahmud Esad Efendi, Kadaströ Kanunu

**Full paper is not submitted.*

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA KADASTRO ÇALIŞMALARININ SOSYO-KÜLTÜREL YÖNÜNE DAİR BİR KESİT: ADALAR KADASTROSU ÖRNEĞİ

Murat Alandağlı

Uzman, Arşiv Dairesi Başkanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Ankara.

ÖZET

Bu çalışmada, kadastro'nun Osmanlı İmparatorluğu'nda "halk sağlığı" ile "sosyal yaşam" yararına kullanılmasına dair bir kesit sunulacaktır. Öyle ki başta Balkanlar olmak üzere pek çok bölgesinde farklı temelli hareketler ile dış dünyada meydana gelen kimi gelişmelere cevap verme noktasında "en buhranlı" dönemlerini yaşayan, hatta İtalya ile savaşın arifesinde olan İmparatorluğun; kadastro çalışmalarında bu minvali ihmal etmemesi kanımızca üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Bu kapsamda, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Arşivi ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivinden yararlanılarak konuyla ilgili belgeler tetkik edilecektir. Elde edilecek bilgilerden hareketle temelde imparatorluk bürokrasisinin literatüre "...İstanbul'un en mu'tenâ mesire alanları..." olarak geçmiş Adalar'daki "Çam Ağaçlarının (Ormanlık Sahaların)" korunması için öncelikle Kınalı Ada'dan başlanarak kadastro çalışmalarının, bir an önce yapılması aciliyetine dair düşüncesi vurgulanacaktır. Ayrıca Adalar'da mevcut çam ağaçlarının hastalıkları, mahlûl arazilerinin belirlenerek ilgililere satılması veya istimlak edilmesi ile kadastro harcamaları için kaynak arayışı gibi farklı uğraşlara da temas edilecektir. Olayın bu yönü, zaten sıkıntılı olan imparatorluk ekonomisinin oldukça önemli olarak gördüğü bir mesele için ilave gider kalemine kaynak yaratma çabasını da gözler önüne koyacaktır. Nihayet XXI. yüzyıl dünyasındaki teknolojik gelişmelere rağmen pek çok kez ihmal edilen "*doğal yaşam alanlarının*" korunması noktasında bu gün ile düne dair kısa bir nüans eşliğinde, kadastro çalışmalarının insan temelli olması noktasındaki hakikatin ortaya konulması hedeflenmektedir.

KADASTROYA DAİR

Menşe-i hakkında farklı düşünceler olsa da Fransız arşivinde yer alan 1370 tarihli belgeden hareketle, Fransız kökenli olduğu görüşü ağır basmaktadır.¹ Menşesindeki bu belirsizliğe rağmen esas olarak taşınmazın hudutlarının belirlenmesi ve bağlı oldukları vergi diliminin tespiti ile tüm bunların kaydedilmesi gibi genel bir tanımını yapmak mümkündür.

Tarihsel geçmişi milattan önce beş binli yıllara kadar giden kadastronun Mısır, Babil uygarlıklarında kullanıldıklarına dair bilgiler bulunmaktadır. Yine Eski Yunan ve Roma dönemlerinde de arazilerin tespiti ve üretim türleri ile vergi oranlarını esas alan kayıtların

¹ Mehmet Yıldırım-Songül Kadioğlu; Defterhâne'den Tapu ve Kadastro'ya Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün Tarihçesi, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Arşiv Dairesi Başkanlığı, Yayın No: 2; Ankara, 2010, s.191; Kadastro'nun tanımıyla ilgili hukuki kaynaklar hakkında Bkz., Ali Elbeyoğlu, Osmanlı'dan Günümüze Tapu, Emval-i Metruke, Adalet Yay., Ankara, 2014, s., 37, vd.

geometrik çizimlerden çok düz yazım esasına göre oluşturulmuş kadastro çalışmaları bu alanın ilk örneklerini oluşturmaktadır.

Fransız İhtilali, feodal düzenin sona ermesi ve Sanayi Devrimi gibi pek çok gelişmenin akabinde XVIII. yüzyıl Avrupa'sında vergi adaletinin sağlanması maksadıyla kadastro çalışmaları başlamıştır. Daha çok vergi ve mülkiyet merkezli bu bilgileri XIX. yüzyılda özel mülkiyetin daha da önem kazanması sonucu sağlam ve sistemli bir kayıt alma usulünü şart kılmıştır. Bu zaman diliminde mülkiyete olan ilginin artması neticesinde önem kazanan kadastro uygulamalarının İngiltere hariç diğer tüm Avrupa ülkelerinde en az bir kez yapıldığı görülmektedir.² Böylece o zamana kadar mali boyutuyla öne çıkan kadastro çalışmaları, özellikle özel mülkiyetin önem kazanmasıyla birlikte hukuki boyutuyla ön plana çıkmaya başlamıştır. Şüphesiz bu değişikliğin temelinde taşınmazların mülkiyet esaslı olarak kaydedilmesi ve bunun devlet güvencesine alınması gerçeği yer almaktaydı.³

XX. yüzyılda tüm dünyayı kasıp kavuran cihan harplerinin yaratmış olduğu yıkım ile meydana gelen bazı gelişmeler de kadastroya olan ihtiyacı arttırmıştır. Bu dönemde kaçınılmaz olarak bir bakıma dünya genelinde yeniden dizayn etme ve kayda alma aşamasının başlatıldığı söylenebilir. Ayrıca yeni inkişaf etmiş teşekküllerin sınırlarının tespiti ve belirlenmesi hadisesi de bu gerekliliği kaçınılmaz kılmıştır. Bu aşamaların başarıyla geçilmesinde kadastro önemli bir unsur olarak yer almaktaydı.

Anlaşılan o ki, dün olduğu gibi bu gün de kadastro, toplumsa bir olgu olarak vergilendirme, mülkiyet, ekonomik boyutuyla ön plana çıkmaktadır.⁴ Bu yönüyle kadastro nun tarihsel olarak hem değişen toplum özellikleri ve hem de dünya gereklerine göre şekillendiğini ifade etmemiz gerekmektedir.

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA KADASTRO

Osmanlı İmparatorluğu'nun teknik ve genel bilgiler bakımından kadastroyla ilgili bir birikime sahip kültürel sahada kurulduğu bilinen bir gerçek.⁵ Osmanlı İmparatorluğu'nda genel olarak miri arazilerin kaydedildiği Tahrir Defterleri'nin ihtiva ettiği bilgiler, kadastroya dair ilk örnek olarak gösterilebilir. Tımar olarak adlandırılan ve belli bir vergi dilimindeki arazinin kayıt altına alınarak sistemli olarak takibini esas edinen bu kayıtlar özelde vergilerin düzenli olarak toplanmasına hizmet etmeyi amaçlamaktaydı. Zamanla tahrir kayıtlarını malik, mevki, cins ve değeri ile revizyon durumunu ihtiva eden, daha sistemli olarak tutulmuş olan Arazi-i Atik, Arazi-i Cedid ve Vakf-ı Atik, Vakf-ı Cedid defterleri izlemiştir.⁶ Genellikle XIX. yüzyıla has bu kayıtlar, aslında imparatorlukta yazılı kadastro uygulamasının da ilk örnekleri olarak gösterilebilir. XX. yüzyılda ise sözel olarak taşınmazın yukarıda belirlediğimiz özelliklerine

² Mehmet Çete; Tahsin Yomralıoğlu, "Almanya Kadastro Bilgi Sistemi: Alkıs" TMMOB, Harita Mühendisleri Odası Kadasro Kongresi, 22-24 Mayıs, Ankara, 2006.

³ Dünyada ve ülkemizde kastroya dair geniş bilgi için bkz., Ahmet Yaşayan, Hüseyin Erkan, S. Gökşin Seylam, "Kadastro Kavramı ve Türkiye Kadastro", TMMOB., Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, XIII. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 18-22 Nisan 2011.

⁴Erol Köktürk, "Türkiye Kadastro nunun Gerçekleri", İstanbul Bülteni, TMMOB., Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayın Organı, Mayıs, 2009, s.30.

⁵ Kemal Çiçek, "Osmanlılardan Önce Akdeniz Dünyasında Yapılan Tahrirler", OTAM., Sy. VI, Ankara 1995, s. 52.

⁶ Yıldırım-Kadıoğlu, a.g.e., s., 198.

yer veren bu kayıtları geometrik şekil ve rakamsal ifadelerin yer aldığı çalışmalar izlemiştir ki Beyoğlu ve Galata bölgesi çalışmalarında bu usulün ilk defa uygulandığı anlaşılmaktadır.⁷

Kırım Savaşı arifesinde kadastronun sadece bir bölge üzerinde değil de bir vilayet ekseninde yapılması planlanmış ve bu kapsamda Bursa pilot bölge olarak belirlenmiştir. Fakat bölgedeki arazilerin genişliği, kadastro çalışmalarını yapacak derecede bilgi ve beceriye sahip eleman yetersizliği ile adeta bir kötürüm halini almış imparatorluk maliyesinin çıkmazları bu projenin tam olarak uygulanmasını engellemiştir. Yine de bu olumsuzluklara rağmen bölgedeki vakıf emlak ve arazilerini ihtiva eden geometrik krokilerin hazırlandığını söyleyebiliriz.

İmparatorluğun mali sıkıntısının yaratmış olduğu çıkmaza rağmen kadastro işlem ve uygulamalarına gereken önemi gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu amaçla öncelikle kadastryla ilgili yazılmış bazı eserler tercüme edilmiş ve yaşanan teknik eleman sıkıntısını aşmak maksadıyla da okullar açılmıştır. Diğer taraftan imparatorluk genelinde kadastrya dair atılacak adımları belirleyecek olan bir komisyonun tertip edildiğine de şahit olmaktayız. Komisyon üyelerinin dünya genelinde kadastrya dair gelişmeleri yakından takip etmesi, uygulamaları yerinde izlemesi, tatbik etmesi kısaca gerekli tüm deneyim ve bilgiyi edinmeleri adına yurt dışına da gönderildikleri görülmektedir. Mahmut Esat Efendi'nin imparatorluğun İtalya ile savaşın eşiğinde olduğu dönemde Paris, Viyana, Roma, Berlin gibi pek çok büyük kenti gezerek kadastrya dair gezi ve gözlemlerini ihtiva eden bilgilerin yer aldığı bir layiha hazırlaması da bu tür uğraşa örnektir.⁸ Mahmut Esat Efendi belki de buralardan edindiği bilgiler nedeniyle imparatorluğun hayata geçirmeyi planladığı "yoklama kaydı" uygulamasını nafi bir uğraş olarak görüp, sistemli bir kadastro uygulamasının artık vazgeçilmez olduğunun altını çizmiştir. Fakat imparatorluk coğrafyasının genişliği ile arazi yapısı ve özellikle de mali durumunun olumsuzluğu maalesef onun düşüncelerine set koyan etkenler olarak karşımıza çıkmıştır.

ADALAR KADASTROSU

İmparatorluk merkezinde yer alan Kınalıada, Burgazada, Heybeliada, Büyükada, Kaşıkadası, Sedefadası, Yassıada ve Sivriada ile kayalıklardan mürekkep olup çalışmamızda "adalar" genel başlığı altında ele alınacaktır.⁹ Fakat yine de özeldir Kınalıada ve Büyükada'ya özel bir yer verildiğini ifade etmemiz gerekmektedir.

Adalarda Kadastronun Yapılmasını Şart Kılan Nedenler

Elde ettiğimiz belgelerin muhtevassından hareketle imparatorluk idaresinin adalarda kadastro çalışmalarını aşağıda başlıklar halinde ele aldığımız nedenlerden dolayı yapmayı planladığını söyleyebiliriz.

Adalardaki Çamlara Musallat Olmuş Olan Hastalık

Adalardaki çamlar ile ormanlardaki diğer ağaçlara bulaşmış olan hastalık, belgelerden anlaşıldığı kadarıyla büyük bir telefata meydana getirmiştir. Bu telefata çok daha ağır bir boyuta

⁷ Yıldırır-Kadioğlu, a.g.e., s., 199.

⁸ Yıldırır-Kadioğlu, a.g.e., s., 203.

⁹ H. Selmi Çanakçıoğlu-A. Küçükosmanoğlu, "İstanbul Adalarında Entomolojik Tesbitler", İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Cilt. 32, Sy. I, ss. 44-46; Orhan Erdenen, İstanbul Adaları, Belediye Matbaası, İstanbul 1962.

erişmesinde belirtilen bölgenin sınırlarının idari olarak Şehremanetine mi yoksa Evkaf-ı Hümayun Nezaretine mi ait olduğu yönündeki belirsizliğinden kaynaklandığı söylenebilir. Söz konusu belirsizliğin giderilmesinde belirleyici merci şüphesiz Defter-i Hakani Nezareti'dir. Bu kapsamda öncelikle buralardaki kuyudatın incelenmesi gerekmektedir. Ayrıca ada üzerinde de uzun soluklu bir inceleme yapılmalıdır. Yapılan tahkikat ve tetkikat neticesinde belirtilen arazinin Şehzade Sultan Mehmet Han Hazretleri Vakfına ait olduğu belirtilmiştir. Bu gerçek arazinin vakfa ait olması olayının üzerindeki ağaçları da kapsayıp kapsamadığı yönündeki bir başka soruyu gün yüzüne çıkarmıştır.¹⁰ Geline nokta adalardaki çamların hastalığı ile alakalı olarak hem Evkaf Nezareti ve hem de Şehremaneti'nin görevlendirildiği görülmektedir. Ayrıca gerek görülür ise Ziraat ve Maliye nezaretleriyle de bilgi alış veriş yapılabilecektir.¹¹ 14 Ağustos 1330 (M. 27 Ağustos 1914) tarihli kanunda hastalık zuhur eden alanların bir an evvel kontrol altına alınarak hastalığın ilerlememesi için gerekli önlemlerin alınması istenilmektedir.¹² Hastalıkla ilgili olarak bir Fen Komisyonu'nun kurulması, başkanlığına ise Ziraat ve Orman Mekteplerinde haşarat konusunda uzman olan Mehmet Ziya Bey'in getirilmesi istenilmektedir.¹³ Ayrıca çok uzun seneler önce ortaya çıktığı anlaşılan¹⁴ hastalığın daha farklı olumsuzlukları ortaya çıkarmaması için adalarda kimseye av tezkeresi izni verilmemesinin de üzerinde durulmuştur.¹⁵

Bağ, Bahçe ve Tarla Açılması Maksadıyla Ada Arazisinin Gasp Edilmesi

1316 (M. 1900) tarihli Şura-yı Devlet tezkeresinde adalardaki vakfa ait arazi üzerinde bulunan orman alanlar ile bahçe ve bağlarda bulunan çamların dahi muhafaza edilmesinin şart olduğu bildirilmektedir. Tezkereden anlaşıldığı üzere buralardaki çam ağaçları ile çamlıklar bağ, bahçe ve tarla açılmak maksadıyla tahrip edilmektedir.¹⁶ Adalarda çam ormanının bulunduğu arazinin geniş bir kısmının manastırlara ait olduğuna dair iddiaların yanında elinde senedi bulunduğunu ileri sürenlerin varlığı ağaçların yer aldığı arazinin istimlakini zora sokmuştur. O halde buralarda araziye sahip olanların çam ve çamlıkların önemi konusunda bilgilendirilerek korunması hususunda ikaz edilmesi kaçınılmaz olmuştur. Ve elbette bu konuyla ilgili olarak en kısa zamanda bir keşif yapılmalıdır. Yapılan keşif neticesinde hazırlanan raporda ise çamların durumunun çok kötü olduğu, bakımsızlıktan telef olma durumuna geldikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca arazinin çam ağaçları ile birlikte dönüm dönüm satılması, bahçe, bağ veya köşk inşa edilmek için parçalanması olaylarına karşı hükümetin çok acil olarak önlem alması gerektiği belirtilmektedir.¹⁷ Ve belki de gün be gün artan bu olumsuzlukların önüne geçmek maksadıyla çok acil olarak bir Fen Memuru ile sekiz bekçinin bölgede istihdam edilmesinin çok uygun olacağı üzerinde durulmuştur.¹⁸ Raporda son olarak özellikle belediyenin gerekli önlemleri en kısa sürede almaması durumunda çam ağaçlarının toptan yok edileceği ve bu nedenle adaların yakın bir gelecekte çöl olacağına dair endişe dile getirilmiştir.¹⁹

¹⁰ BOA., DH. İ. UM., 21/1, T. 3. Ağustos.1337.

¹¹ BOA., DH. İ. UM., 19/21-01, T. 03. Ağustos.1337

¹² BOA., DH. İ. UM., 19/21, T. 22. Eylül 1337.

¹³ BOA., DH. İ. UM., 19/21, T. -.

¹⁴ BOA., BEO. 3848/288591-02, T. 1 K. Sani. 1326.

¹⁵ BOA., DH. H. İ.Um., 31/7-5, T. 18 Mart 1333.

¹⁶ Adalarda bulunan Çam ağaçlarının bağ ve tarla açılmak maksadıyla tahrip edilmemesine dair Şura-yı devletin 24. Zilkade sene 316 tarihli tezkiresi..., BOA., BEO., 126971/2, T. 03. Temmuz.1317.

¹⁷ BOA., BEO. 3848/288591-02, T. 1 K. Sani. 1326.

¹⁸ BOA., DH. İ. UM., 19/21, T. 15 .Haziran.1337

¹⁹ BOA., BEO. 3848/288591-02, T. 1 K. Sani. 1326.

Bazı Çözüm Arayışları

İmparatorluk idaresinin adalarla ilgili bu olumsuzluğu ortadan kaldırmak maksadıyla bazı önlemler almayı düşündüğü söylenebilir. Adalara dair tehdidin gün yüzüne çıkması üzerine, arazileri toplum yararına zapt etme veya gerçek kişilere devrederek takibini sağlama gibi bazı yolların denendiğini görmekteyiz.

Özellikle Mahlûl Olan Arazilerin İstimlâk Edilmesi

Adalar arazisinin Şehzade Sultan Mehmet Han Hazretleri Vakfı, mahlûl durumda olanlar ile nihayet ellerinde Defter-i Hakani Senedi olan veya olduğunu iddia edenlerin işgal ettikleri ve manastırlar²⁰ gibi birden fazla şekilde tasarruf edildiğini söyleyebiliriz.²¹ Adalar arazisinin İstanbul için barındırdığı önem nedeniyle hükümet adına bir an evvel istimlâk edilmesi gerekliliğine dair karar alınmıştır. Bu kararın alınmasında yukarıda ifade etmeye çalıştığımız araziye olan tecavüzatın yeri yadsınamaz. Fakat arazinin birden çok şekilde tasarruf edilmesi gerçeği istimlakı güçleştirmiştir. Bu nedenle öncelikle bir tespit işlemi yapılmalıdır. Tespit işlemini Defter-i Hakani, Şehremaneti ile İstanbul Vilayeti'nden alanında maharetli birer memurdan oluşacak komisyon gerçekleştirecektir. Komisyonun en temel görevlerinden biri adalarda istimlâk edilebilecek alanların belirlenmesidir.²²

Adalar Arazisinin Parça Parça Taliplerine Satılması

Adalar arazinin bir şekilde yerleşime müsait bölümlerinin özellikle yabancıların yönelimlerine mani olmak adına ihale edilerek açık kapı bırakılmaması düşünülmüştür. Bölge arazisini, değerini, çok iyi analiz edebilen deneyimli memurlar marifetiyle bu işlemin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. 1 K. Sani 328 tarih ve 236 (M. 14 Ocak 1913) tarihli Şura-yı Devlet kararı gereği²³ hayata geçirilen bu uygulama ile imparatorluk idaresi bir yandan adalara yönelen yabancıların önünü kesmek ve diğer yandan da zaten adalarda yaşayan veya henüz gitmiş olanların bir şekilde çamlık alanlara tecavüz ederek hane yeri açmak maksadındaki uğraşlarını önünü almak istemektedir.

ADALAR KADASTROSUNUN SOSYO-KÜLTÜREL BOYUTU

Adalarda kadastro yapılmasının elbette ki dönem dünyasının şart kıldığı pek çok nedeni vardı. Bunlardan biri yukarıda ifade ettiğimiz ekonomik boyutuydu. Anlaşılan o ki bu gün olduğu gibi dün de adalar özellikle yabancı ziyaretçiler için önemli bir uğrak yeri konumundaydı. Adaların İstanbul'un dönem itibarıyla en müstesna mesire yeri olması, hatta bu özelliği ile esasında Allah'ın bir lütfü olarak görülmüş olması nedeniyle öncelikle sınırlarının kesin olarak belirlenmesi gerekmektedir. Yoksa gün be gün bir şekilde telef edilecektir. Bu nedenle 05. K. Sani 1326 (M.18 Ocak 1911) tarihi sadrazam imzalı tezkerede öncelikle Kınalı Ada'da başlanılarak yavaş yavaş kadastro çalışmalarının yapılmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu iş için öncelikle Defter-i Hakani Nezareti, Dâhiliye Nezareti, Maliye ve Evkaf Nezareti ile Şehremaneti'nin irtibat halinde olması gerekliliği vurgulanmıştır.

²⁰ Özellikle Büyükkada'daki Hristos Manastırı hakkında Bkz., TKG. KK. FRM., 3, (Eski No: 2296/2307),

²¹ BOA., İ.ML., 93/9-3, T. 20. K. Sani. 328.

²² BOA., BEO., 3907/2930-12-1, T. 16 Mayıs 1327.

²³ BOA., BEO., 4142/310592, T. 27. K. Sani. 1328.

Adalardaki kadastro çalışmalarıyla ilgili olarak Defter-i Hakani Nezareti'nin 16 Mayıs 1327 tarih (M. 29 Mayıs 1911) ve 88 numaralı tezkeresiyle, altı yüz dört bin kuruş talebine, 6 Haziran 1327 (M. 19 Haziran 1911) tarih ve 66 numaralı tezkere ile Maliye Nezareti olumsuz görüş bildirmiştir. Söz konusu tezkere ile Maliye Nezareti bu tutarın toplanmasının mümkün olmadığını ifade etmiştir.²⁴ Bu tutar adalarda kadastro çalışması yapacak olan Fen Komisyonu'nca hazırlanmıştır.²⁵ Belirtilen tutarın Maliye Nezareti'nden karşılanamaması durumu Defter-i Hakani Nezareti bütçesinin ön plana çıkarmıştır. Fakat Defter-i Hakani Nezareti bütçesi de bu tutarı karşılayacak dirayette değildir. Yapılan görüşmeler neticesinde 23 Nisan 1327 (M. 6 Mayıs 1911) tarihli tezkere ile öngörülemeyen harcamalar kaleminden Defter-i Hakani Nezareti hesabına bu tutarın aktarılmasının çok daha doğru olacağı bildirilmiştir. Anlaşılan o ki adaların imparatorluk için arz ettiği önem ile içerisinde bulunan ekonomik durgunluk merkezi idareyi bir hayli zor durumda bırakmıştır. Bu nedenle belgelere sirayet ettiği şekliyle her ne kadar bu kadar para harcansa da doğal güzelliklerin muhafaza için elzem olan adalar çamlarının korunması için bir an evvel ve her türlü zorluğa rağmen kadastro çalışmalarının yapılmasının elzem olduğu belirtilmiştir.²⁶

Tüm bu işlemlerin hızlı ve sağlıklı bir şekilde yürümesi için başta ellerinde hüccet veya kaybolmuş olan tapu senetleri olduğunu iddia edenlerin durumunu araştırmak için bir tetkik komisyonu oluşturulacaktır. Komisyon ön raporu hazırlayacak ve kadastro çalışmaları bu rapor üzerine şekillenecektir. Ve ayrıca geline nokta da her ne kadar tüm adalarda kadastro çalışmasının yapılmasının elzem olduğu belirtilse de teknik eleman yetersizliği ve gerekli gider kalemlerini karşılayacak tutarın olmayışı nedeniyle şimdilik sadece Kınalı Ada'da kadastro çalışmalarının yapılması kararı alınmıştır.²⁷

İmparatorluğun kadastro çalışmalarından beklentisi nedir? Şeklindeki bir soruya verilebilecek cevap çalışmamızın esasını oluşturmaktadır. Olaya bu açıdan bakıldığında kadastro çalışmaları ile öncelikle adalardaki mülk araziye dair belirsizlikler ortadan kaldırılmış olacaktır. Bu sonuç adalarda belirsiz merkezi idare kontrolünün yeniden tesisini sağlayacaktır. Bu kapsamda ilk olarak Defter-i Hakani Nezareti'ndeki kuyudat incelenecek ve sarıh verileri olanlarla ilgili işlem yapılacak ve geriye kalanı toplum yararına istimlak edilecektir.²⁸ Öyle ki kadastro çalışmaları başlamadan önce yapılan incelemede daha önceleri Şehzade Sultan Mehmet Hazretleri Vakfına ait arazi konumunda olan pek çok alanın zamanla bölgeye olan meylin artması nedeniyle öyle ya da böyle mülk arazi haline getirildiği veya getirilmeye çalışıldığına dair sonuçlara yer verilmiştir.²⁹

İkinci olarak öncelikle adalar başta olmak üzere adalar üzerindeki yerleşim yerleri, ormanlı sahalar ile zirai alanlara dair net veriler sağlayacaktır. Bu nedenle daha önce sadece Kınalı Ada'da yapılması hususunda karar alınmış olan kadastro çalışmalarının vakit geçirilmeden Burgaz, Halbeli, Büyük Ada başta olmak üzere diğer tüm adalarda da yapılmasının şart olduğu belirtilmiştir.

²⁴ BOA., BEO., 3907/293012-1, T. 09. Haziran 1327.

²⁵ BOA., BEO., 3907/2930-12-1, T. 16 Mayıs 1327.

²⁶ BOA., BEO., 3907/2930-12-1, T. 16 Mayıs 1327.

²⁷ BOA., BEO., 3907/2930-12-1, T. 16 Mayıs 1327.

²⁸ BOA., BEO. 3848/288591-02, T. 1 K. Sani. 1326.

²⁹ BOA., BEO., 3907/2930-12-1, T. 16 Mayıs 1327.

İmparatorluğun yaklaşık olarak bir asır önceki beklenti ve endişeleri nedeniyle yukarıda ortaya koymaya çalıştığımız çabasının izlerine akademik ve idari olarak yakın tarihimizde de rastlanılması;³⁰ konunun dün olduğu gibi günümüzde de halen popüleritesini sürdürdüğü ve maalesef beklenen derecede bir çözüme kavuşturulamadığı gerçeğini ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Çalışmada Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı gibi içerisinde bulunduğu olumsuz şartlara rağmen İstanbul'un en güzide yeri olarak ifade ettiği adalar ve doğal güzelliklerine bakışı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak başta yabancı ziyaretçiler olmak üzere İstanbul'da yaşayanların ferah bir nefes almak için gittikleri adalara gerekli özenin gösterilmediği ve bu nedenle ormanlık sahanın telef olma tehlikesi geçirdiği söylenebilir. Aslında vakıf malı olarak görülse de zamanla bazı özel mülk arazilerin peyda olduğu ve hatta bu arazilerin daha da genişletildiği anlaşılmaktadır. BU tür arazilerin miktarındaki artış ağaçların yok edilmesi oranı ile doğru orantılı olmuştur. İmparatorluk idaresinin çalışma genelinde ifade ettiğimiz olumsuzlukları gidermek adına öncelikle adalarda kadastro çalışması yapılmasının farkında olduğu ancak mali durumun kötü olması nedeniyle yeterli adım atılamamıştır. Kadastro çalışmalarının pek çok nedeni vardır. Çalışmamızda her ne kadar adalar üzerindeki çam ağaç ve ormanlarıyla alakalı bilgiler ağırlıklı olsa da temelde pek çok kez teknik bir konu olarak telakki edilen kadastronu, imparatorluk idaresince en zor şartlar altında dahi toplum, birey adına fayda getirecek uygulamalar ekseninde kullanılmasına dair nüans sergilenmeye çalışılmıştır. Öyle ki imparatorluk merkezinin boğucu ve ağır havasından bunalan insanların uğrak yeri, en güzide mesire alanı, Allahın bir lütfü olarak ifade edilen adaların bu özelliğini değişen koşul ve gereklere göre kaybetmesinden korkan merkez idaresi öncelikle adaların alan olarak belirlenmesi, sınırının tespiti, vakfa, kamuya ve şahsa ait araziler ile tüm bu arazilerde gerek ağaç ve gerekse de orman halinde bulunan çam ağaçlarının aynı hava ve şartları sunması adına kadastro çalışmalarının yapılmasını arzulamıştır. İmparatorluğun bu beklentisini sadece merkez ile sınırlandırmak doğru olmaz. Başta Anadolu ve Rumeli olmak üzere kayda almış olduğu koru alanları üzerinden daha da genişletmek mümkündür.³¹ Konunun bizler için önemi kadastro gibi kendi içinde pek çok teknik ve hukukî çıkmazları barındıran bir olgunun insan temelli olarak ön plana çıkmış olmasıdır. Esasında pek çok olgunun temelinde insan faktörü vardır. Peki, ama imparatorluk görünürde teknik fakat esasta insan merkezli bu uğraşında sonuç alabilmiş midir? Hayır. İmparatorluğun bu konudaki başarısızlığının en büyük mirasçısı konumundaki ülkemizde de mevcut teknik ve ekonomik kazanımlara rağmen hem merkezi ve hem de taşrayı yansıtabilme gücü ve kaynaşıklığı olan adalarla³² ilgili düşünsel faaliyetlerin halen beklenen düzeyde olmadığı gerçeğini de ifade etmemiz gerekmektedir.

KAYNAKÇA

A- Arşiv Kaynakları

I- Başbakanlı Devlet Arşivleri (BOA.)

³⁰Melih Boydak, "İstanbul Adaları'nın Ağaçlandırılmasında Amaç, Tür Seçimi ve Ağaçlandırma Tekniği Yönleriyle Planlama Esasları", İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Cilt. 34, Sy.IV, 4, s. 24-45.

³¹ Bkz. TKG. KK. KORd., 1-13.

³²Tuncay Öztürk, "Saik Faik Hikâyeciliğinde Merkez ve Taşra Arasında Bir Kaçış Mekânı Olarak Ada", Turkis Studies, 6/4, 2011, s. 783

Babıâli Evrak Odası (BEO.) 3848/288591-02, T. 1 K. Sani. 1326; 126971/2, T. 03. Temmuz.1317; 3907/293012-1, T. 09. Haziran 1327; 4142/310592, T. 27. K. Sani. 1328. Dâhiliye Nezareti İdara-i Umumiye (DH. İ.UM.) 31/7-5, T. 18 Mart 1333; 19/21, T. -; 19/21, T. 15. Haziran.1337; 19/21, T. 22. Eylül 1337; 19/21-01, T. 03. Ağustos.1337; 21/1, T. 3. Ağustos.1337.
İrâde Maliye (İ.ML.) 93/9-3, T. 20. K. Sani. 328.

II- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivi (TKG. KK.)
Fermanlar (TKG. KK. FRM.) 3, (Eski No: 2296/2307)
Koru Defterleri (TKG. KK. KORd.) 1-13
Haritalar (TKG. KK. HRT.) 6, (Eski No: 2309/188)

B- Araştırma İnceleme Eserleri

BOYDAK Melih, "İstanbul Adaları'nın Ağaçlandırılmasında Amaç, Tür Seçimi ve Ağaçlandırma Tekniği Yönleriyle Planlama Esasları", *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Cilt. 34, Sy. IV, 4, s. 24-45.
ÇANAKÇIOĞLU H. Selmi-KÜÇÜKOSMANOĞLU Ali, "İstanbul Adalarında Entomolojik Tespitler", *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Cilt. 32, Sy. I, İstanbul, 1982, ss. 44-56.
ÇETE Mehmet-YOMRALIOĞLU Tahsin, "Almanya Kadastro Bilgi Sistemi: Alkıs" *TMMOB, Harita Mühendisleri Odası Kadastro Kongresi*, 22-24 Mayıs, Ankara, 2006.
ÇİÇEK Kemal, "Osmanlılardan Önce Akdeniz Dünyasında Yapılan Tahrirler", *OTAM.*, Sy. VI, Ankara 1995, ss.51-89.
ELBEYOĞLU Ali, *Osmanlı'dan Günümüze Tapu, Emval-i Metruke*, Adalet Yay., Ankara, 2014.
ERDENEN Orhan, *İstanbul Adaları*, Belediye Matbaası, İstanbul, 1962.
KÖKTÜRK Erol, "Türkiye Kadastrounun Gerçekleri", *İstanbul Bülteni, TMMOB., Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayın Organı*, Mayıs, 2009.
ÖZTÜRK Tuncay, "Saik Faik Hikâyeciliğinde Merkez ve Taşra Arasında Bir Kaçış Mekânı Olarak Ada", *Turkis Studies*, 6/4, 2011, ss. 775-788.
YAŞAYAN Ahmet-ERKAN Hüseyin-SEYLAM S. Gökşin, "Kadastro Kavramı ve Türkiye Kadastro", *TMMOB., Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, XIII. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*, 18-22 Nisan , Ankara, 2011.
YILDIRIR Mehmet-KADIOĞLU Songül; *Defterhane'den Tapu ve Kadastro'ya Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün Tarihçesi*, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Arşiv Dairesi Başkanlığı, Yayın No: 2; Ankara, 2010.

I DÜNYA SAVAŞI'NIN TAPU VE KADASTROYA ETKİLERİ

Funda Aydın Seymen, Songül Kadioğlu

TKGM, 06000, Ankara, Turkey
faseymen@gmail.com, snglkadi@hotmail.com

ÖZET

Birinci Dünya Savaşı, Sanayi Devrimi'ni gerçekleştiren devletlerin gittikçe artan pazar arayışları ve sömürgecilik faaliyetleri, Fransız İhtilali'nin sonucunda yayılan milliyetçilik akımı ve buna bağlı bağımsızlık hareketleri ile Almanya, İngiltere, Rusya ve Fransa başta olmak üzere büyük devletlerin siyasi ve iktisadi güç mücadelelerinin tabii sonucu olarak meydana gelmişti. Birbirinden farklı hedefleri olmakla birlikte, güce sahip olmak gibi ortak bir hedefe yönelen ve çıkarları birbiriyle örtüşen devletlerin bir araya gelmeleri neticesinde dünyada iki kutuplu siyasi bir yapı ortaya çıkmıştı. Geçmişteki güçlü zamanlarına geri dönmeyi umut eden, İttihat ve Terakki yönetimindeki Osmanlı Devleti de bu kutuplaşma içerisinde güçlü olacağını düşündüğü Almanya'nın yanında İttifak Blokuna katılmıştı. Avusturya-Macaristan Veliahdı Arşidük Ferdinand'ın suikasta kurban gitmesi ile başlayan ve İttifak Blokları arasında geniş alanlara yayılan Birinci Dünya Savaşı'nın siyasi, askeri, iktisadi ve sosyal etkileri kısa ve uzun vadede tüm dünyada olduğu gibi savaşın taraflarından birisi olan Osmanlı Devleti'nde de derinden hissedilmişti. Küresel çapta meydana gelen böylesi büyük bir savaşın etkileri, kaçınılmaz olarak, mikro ölçekte devletin bürokratik işleyişini sürdüren birimlerde de kendisini göstermişti. Taşınmazların tespit edilmesi, sicile kaydedilmesi ve muhafaza edilmesine yönelik işlemleri yürütmenin yanı sıra devletin en önemli gelir kaynaklarından birisi olan Defterhâne de, devleti oluşturan bürokratik birimlerden birisi olarak Birinci Dünya Savaşı'ndan önemli ölçüde etkilenmişti. Savaşın Defterhâne'ye etkileri yalnız şehit veya gazi olan personeli ile sınırlı kalmamış; kadastral faaliyetlerde, sicil işlemlerinin yürütülmesinde vemesleki-teknik eğitim çalışmalarında da etkileri görülmüştü.

GİRİŞ

Birinci Dünya Savaşı'nın Defterhâne Teşkilatı'na en önemli etkilerinden birisi yeni gelişen bir sektör olarak kadastro alanında kendisini göstermiştir. Matematiksel ölçümleri yapıp geometrik olarak kâğıt üzerine aktarılmayı gerektiren bugünkü anlamda modern kadastro çalışmaları Avrupa'da yaygın olmakla birlikte, Osmanlı Devleti'nde yeni gelişmekteydi. Arazilerin büyük kısmı devlet mülkiyetinde (Arazi-i Miri) olduğundan ve bu arazilerin hukuki durumlarının güvenceye alınması kaygısı bulunmadığından Osmanlı Devleti'nde çizgisel kadastro çalışmalarına umumi mahiyette ihtiyaç duyulmamıştı. Bunun yerine, arazilerin yerlerinin, vasıflarının ve gelirlerinin genel hatlarıyla gösterildiği tavsifi kadastro (tahrir) kullanılmaktaydı. Bununla birlikte, bağlık gibi değerli topraklarda ve sınır ihtilafı bulunan arazilerde toprak parçalarının tam ve kesin ölçümlerini tespit etmeye yönelik çalışmalar da yapılmaktaydı. Divan-ı Hümayun'dan gönderilen ve iki ucu mühürlü "*mesaha urganı*" adı verilen bir ip ile tam ve kesin ölçümler yapıp, ölçüm sonuçları yine yazılı olarak defterlere kaydedilirdi.

Osmanlı Devleti'nde tüm kadastral çalışmalar yazılı mahiyette olmayıp, bu konuda birtakım girişimlerde bulunulmakta ve bazı alanlarla sınırlı olmak üzere geometrik/çizgisel kadastro çalışmaları da yapılmaktaydı. Osmanlı Devleti'nde tahrir-i hendesî usulünde tespit edilebilen ilk kadastro çalışması H.1270'li yıllarda (M.1853/54) İstanbul'da Galata ve Beyoğlu bölgesinde yapılmış ve bu bölgenin kadastral haritaları çıkarılmıştı. Aynı dönemde Hüdavendigar (Bursa) Şehri'nin de emlak ve arazilerinin kadastrosuna başlanmış, H.1275 (M.1858/59) tarihinde tamamlanan kadastro çalışmaları esnasında, bazı köylerde akarsu ve yeşil alanları ile tüm parsellerinin gösterildiği 1/10.000 ölçekli paftalar da hazırlanmıştı. Bu kadastro çalışmalarının tamamlanmasından sonra, yeni usulün devlete sağlayacağı yüksek vergi gelirlerinin anlaşılması ve Suphi Paşa'nın gayretleri neticesinde, H.1277 (M.1860/61) tarihinde ilk tahrir nizamnamesi yayımlanmıştı. Bu tarihten sonra ilgili nizamname çerçevesinde, bilhassa Balkanlar bölgesinde, Konya Ovası'nda, Sayda'da, Trabzon'da ve Vardar'da bölgesel mahiyette kadastro çalışmaları yapılmıştı. Ayrıca, Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'da alım-satım, ifraz, taksim muamelelerinde harita tanzim edilmesi uygulaması kabul edilmiş ve bu amaçla defter-i Hâkânî Nezareti'nde Senedât-ı Umumiye Müdüriyeti'ne bağlı iki kişiden oluşan bir fen heyeti oluşturulmuştu. 1911'de dört kişiye çıkarılan bu heyet Konya'da sulama alanının hududunu tayin ile Edirne ve Lâpseki'de kadastro çalışmalarına başlamıştı. Bunların yanı sıra, kadastroya personel yetiştirmek amacıyla 1911 senesinde Kadastro Mekteb-i Âlisi kurulmuştu.

Kadastro ile ilgili faaliyetler ferdi gayretlerle bölgesel mahiyette sürdürülmekteyken, bu çalışmaların mali ve hukuki faydalarını gereğince idrak etmiş olan Defter-i Hâkânî Nazırı Mahmud Esad Efendi'nin başkanlığındaki komisyonun çalışmaları sonucunda, 18 Şubat 1913 tarihinde "Emvâl-i Gayr-i Menkûle Tahdîd ve Tahrîr Kânûnu" adı ile ilk Kadastro Kanunu hazırlanmıştı. Avrupa'da bu alanda uygulanan hukuki ve teknik dayanakların incelenmesi neticesinde modern üslupla hazırlanan bu kanunla birlikte, ülkenin tümünü kapsamak üzere sistemli kadastro çalışmalarına başlanması öngörülmüştü. 1908 sonrasında sulama alanı olarak belirlenip kadastrosu başlatılan fakat tamamlanamayan Konya'nın Çumra İlçesi'nden pilot bölge olarak belirlenmiş ve çalışmalara başlanmıştı. Konya'nın yanı sıra, Edirne ve Çatalca'daki taşınmazların kadastrosu amacıyla çalışma başlatılmış, ayrıca İstanbul Şehri'ne münhasır olmak üzere kadastro çalışmaları da yapılmıştı. Defterhâne'de oluşturulan fen heyeti genişletilip Galata, Feriköy ve Büyükkada'da kadastro çalışmalarına devam edilmişti.

Tanzimat Fermanı'nın ilanından itibaren arazi hukukunun geliştirilmesi ve taşınmazlarla ilgili ihtilafların giderilebilmesi amacıyla birçok düzenleme yapılmış, en nihayetinde kadastral çalışmaların önemi anlaşılarak bu alanda önemli adımlar atılmıştı. Bu yeni sektör getirdiği yeni vergilerle devlete önemli ölçüde gelir de sağlamaktaydı. Ancak, hızla başlatılan ve tüm ülkede yaygınlaştırılmaya çalışılan kadastro çalışmaları, Osmanlı'nın birçok cephede eş zamanlı olarak dâhil olduğu I. Dünya Savaşı'nın başlaması nedeniyle devam ettirilememişti. Hazırlanan bu ilk Kanun da Meclis'in kapalı olması nedeniyle onaylanamadığından muvakkat (geçici) bir kanun olarak kalmıştı.

Birinci Dünya Savaşı, mesleki uzmanlık gerektiren kadastro sektörünün ülkemizde gelişmesini uzun yıllar sekteye uğratmış ise de gerek kurulan fen heyeti, gerekse hazırlanan ilk kanun ve bu kanuna dayanılarak başlatılan çalışmalar Osmanlı'nın son döneminde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında bu tür çalışmalara temel oluşturmuş ve yeni politikalar geliştirilmesini

sağlamıştı. Nitekim durma noktasına gelen kadastro çalışmalarını yeniden canlandırmak için 3 Eylül 1338 (1922) tarihinde, Kadastronun ihtisas sahibi personelin istihdam edildiği bir teşkilatça yürütülmesinin gerekliliğivurgulanarak “Defter-i Hâkânî Heyet-i Fenniyesinin Teşkilat ve Vezaifine Dair Kanun” çıkarılmıştı. Kadastro çalışmalarının Avrupa’da olduğu gibi modern usullerle tüm ülkede uygulanması ise ancak Cumhuriyet’in ilanını müteakip gerçekleştirilebilmiştir.

Birinci Dünya Savaşı’nın Defterhâne Teşkilatı’na ve özellikle kadastro çalışmalarına yönelik en önemli etkilerinden birisi de Kadastro Mektebi’nin kapanmasıyla ortaya çıkmıştır. Yukarıda da bahsedildiği üzere, kadastro işlerinin bir düzene sokulabilmesi için atılan ilk ciddi adımlardan birisi Defterhâne’nin Senedât-ı Umumiye Müdüriyeti’ne bağlı “Heyet-i Fenniye” bürosunun açılması olmuştu. Ülkede yapılması düşünülen geniş çaplı kadastral faaliyetler için en çok ihtiyaç duyulan şey ise bu hususta yetişmiş personel ihtiyacı idi. Kadastro faaliyetlerinde hizmet verecek nitelikli personel ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla H.1329 (M.1911) tarihinde İstanbul’da Defter-i Hâkânî Nezareti’ne bağlı “Kadastro Mekteb-i Âlîsi” açılmıştı. Hukuk ve riyaziye şubeleri şeklinde iki şubeden oluşup, yüksekokul düzeyinde örgütlenen mektebin 1911-13 yıllarına ait Öğrenci Kütüğü kayıtlarına göre üç yılda 387 Öğrenci kayıt olmuştu.

Mektebin ilk mezunları Defterhâne’nin taşra birimlerinde ve bilhassa ilk kadastro kanununa istinaden başlatılan kadastro çalışmalarında görev almışlardı. Ancak, Birinci Dünya Savaşı’nın daha da şiddetlenip geniş alanlara yayılması sonucunda memlekette umumi seferberlik ilan edilmişti. Seferberlik kapsamında mektep talebeleri de silahaltına alındığından eğitime devam edilememiş ve mektep kapatılmıştı. Kadastro Mektebi talebelerinden bir kısmı çeşitli cephelerde şehit düşmüş, bir kısmı gazi olmuş, bazıları da Anadolu’da başlayan Milli Kurtuluş Mücadelesi’ne katılmışlardı. Harbin sona ermesinde sonra geri dönen mektep talebelerinden Necmeddin Efendi’nin başka bir yüksekokula kabul edilmesi yönündeki talebinde de ifade edildiği üzere talebelerinin büyük bir kısmı geri dönemediğinden mektep tekrar açılamamıştı.

Birinci Dünya Savaşı ve akabinde İstiklal mücadelesinin sona erip Cumhuriyet’in ilan edilmesinden sonra ise yeni yönetimin merkezi Ankara’da mesleki eğitime yönelik mektepler açılmaya başlanınca, tapu idarelerinde ve kadastro çalışmalarında görev alacak nitelikli personel ihtiyacını karşılamak amacıyla 1341 (1925) yılında Kadastro Mektebi yeniden açılmıştı. Ancak, Birinci Dünya Savaşı nedeniyle, tespit edilebildiği kadarıyla mektebin 21 talebesi şehit olmuş, büyük bir kısmı da bilinmeyen nedenlerle geri dönememişlerdi. Dolayısıyla savaş, kadastro çalışmalarına nitelikli personel yetiştirmek amacıyla açılan ilk meslek okulunun kapanmasına neden olmuş, ülkemizde kadastro sektörünün gelişmesine büyük bir darbe indirmişti.

Birinci Dünya Savaşı’nın Defterhâne Teşkilatı’na en önemli etkilerinden bir diğeri demerkez ve taşra teşkilatının işleyişinde görülmektedir. Defterhâne, 1847 yılında modern anlamda bir tapu teşkilatına dönüştürüldüğünde bir taşra yapılanması olmadığından işler merkezden yürütülmekteydi. Vilayetlerdeki tapu muameleleri ise sahib-i arz sıfatı ile defterdar, mal müdürleri ve mal memurlarınca yapılmakta olup, ayrıca gerektiğinde Defterhâne’den görevlendirilen kâtiplerce de kayıt işlemleri yapılmaktaydı. Ancak tapu işlemleri ile ilgili yeni usulün bir nizama sokulabilmesi ve bilhassa vergi gelirlerinin kontrol altında ve tek elde toplanabilmesinin temini için Defterhâne’nin taşra yapılanmasının kurulması gerekmektedir.

Bu amaçla 18 Safer 1284 (21 Haziran 1867) tarihinde ilan edilen “Vilayet Tapu Mesalihi Hakkında Talimat” hükümleri gereğince eyalet merkezlerinde Defter-i Hâkânî Müdürlükleri ile bunlara bağlı olarak çalışacak olan sancaklarda Defter-i Hâkânî memurları ve kazalarda ise tapu kâtiplerinden oluşmak üzere taşra teşkilatı yapılandırılmıştı.

Tanzimat Fermanı’nda ifade edilen mal güvenliği ve mülkiyet hakkının korunması anlayışı sonraki yıllarda yapılan hukuki düzenlemelerle pekiştirilmiş, bu işlerle görevlendirilen Defterhâne’nin teşkilat yapısı her geçen gün büyümüşü. Taşra teşkilatlanmasının da tamamlanmasından sonra taşınmazlarla ilgili hizmetler tek elden ve mahallinde yürütölmeye başlanmıştı. Bu düzenlemeler, işlerin tek elde toplanmasını ve vergi gelirlerinin kontrol altına alınmasını sağladığı gibi tebaa açısından da önemli kolaylıklar sağlamıştı. Ancak, Birinci Dünya Savaşı’nın başlayıp devletin birçok cephede savaşa girmesi ve umumi seferberlik ilan edilmesi üzerine, diğer kurumlar gibi Defterhâne teşkilatı da ağır bir darbe aldı.

1914 yılı sonlarında savaşın genişlemesi üzerine umumi seferberlik ilan edilince Defterhâne merkez kâtipleri ile birkaç umur-ı şer’iyye memuru dışındaki tüm personeli silahaltına alınmıştı. Taşra teşkilatında ise vilayet tapu başkâtibi ile kazalarda yalnız tapu kâtiplerinden bir kişinin vazifeleri başında bırakılmaları belirtilmişti. Defterhâne’den Harbiye Nezareti’ne yazılan bir yazıda tapu memurlarının Mükellefiyet-i Askeriye Kanunu’nun 92. Maddesi kapsamında seferberlikten istisna tutulmaları talebi ise uygun görölmemiş, taşra teşkilatının büyük bir kısmı çeşitli cephelerde vatan savunmasına katılmışlardı. Teşkilatın kadastro kısmında da durum farklı değildi. İstanbul’da devam eden kadastro çalışmaları için Fen Heyeti kadastro mühendislerinden bir kaç seferberlikten istisna tutulmuş, diğer tüm mühendis ve memurlar ise cepheye gitmişlerdi. Taşrada ise yalnızca Konya’da istisnai bir uygulama yapılmış, umumi seferberlik nedeniyle teşkilatın tüm memurları silahaltına alınırken, pilot bölge olarak seçilen Konya’daki Kadastro çalışmalarının sürdürölmesinin ne denli önemli olduğunu belirten Konya Defter-i Hâkânî Müdüriyeti’nin talebine istinaden kadastro mühendislerinden en yaşlı üçünün seferberlikten istisnası Harbiye Nezareti’nce uygun görölmüşü.

Devlet memurlarının seferberlik kapsamında silahaltına alınması, bunların önemli bir kısmının şehit veya esir düşmesi, kalan büyük bir kısmının yaralı olması işlerde ciddi aksamaların ortaya çıkmasına neden olmuştu. Bu aksaklıklar genel anlamda tebaanın zorluklar yaşamasına neden olduğu gibi özellikle memur ailelerinin de mağduriyetlerine neden olmaktaydı. Bu soruna çözüm olmak üzere, silahaltındaki memurların maaşlarının üçte birinin ailelerine ödenmesine kalanın ise yerlerine tayin edilen vekil memurlara ödenmesine karar verilmişti. Yine, savaşta şehit düşen veya gazi olarak dönen memur ailelerinin, maaş bağlanıncaya kadar hane ve iâşe giderlerinin karşılanması yoluna gidilmişti. Ayrıca, Seferberlik gereğince silahaltına alınan Defter-i Hâkânî memur ve kâtiplerinin kayıtlarının silinmeyip döndüklerinde asıl memuriyetlerinde istihdam edilmeleri, cephede olup ta sırası gelen memurların terfi ve terakkiden mahrum edilmemeleri için gerekli girişimlerde bulunulmuştu. Bu şekilde mağduriyetlerin bir kısmı çözüme kavuşturulurken, genel olarak seferberlik nedeniyle ortaya çıkan memur ihtiyacını karşılamak içinde memurluğa alınma yaşı yirmiden on sekize indirilmişti. Ancak bu çözüm Defterhâne için çok da pratik bir çözüm değildi. Zira teşkilata meslek memuru yetiştiren ve henüz yeni açılmış olan Mektep kapalıydı ve hassasiyet gerektiren tapu işlemlerinin öğrenilmesi işi ancak usta-çırak ilişkisi içerisinde sürdürölmekteydi. Oysaki teşkilatın taşra birimlerinin bir kısmı tamamen kapanmış, diğerlerinde ise yeterli yetişmiş

personel kalmamıştı.Nitekim Cumhuriyet'in ilanından sonra devlet teşkilatı yeniden yapılandırılırken, karşılaşılan en önemli problemlerden birisi yetişmiş uzman personel ihtiyacı olmuştu.

SONUÇ

Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesinden sonra Osmanlı'da arazi hukuku, tescil işlemleri ve ölçüm çalışmaları kapsamında yaklaşık yetmiş yılda önemli adımlar atılmış, gerek tapu gerekse kadastro teşkilatlanması ve çalışma hedefleri büyük ölçüde belirlenmişken meydana gelen savaş sonucunda teşkilat yapısı ve işleyişi büyük bir darbe almıştı. Birinci Dünya Savaşı sonucunda Defterhâne teşkilatının 28 çalışanı şehit olmuş, görevlerine geri dönemeyen yüzlercesinin ise akıbeti tespit edilememiştir. Benzer bir biçimde, Kadastro Mektebi'ne üç yılda kaydolan 387 talebeden 142 kişisi mezun olmuş, 21 talebe şehit düşmüş ve kalanların birisi hariç akıbetleri belirlenememiştir.

KAYNAKÇA

- TKGM Arşivleri

TÜRKİYE KADASTROSUNDA HİZMET KALİTESİ

Orhan Deligöz¹, Nevzat Kul²

Strateji Dairesi Başkanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Ankara

¹odeligoz@gmail.com; ²kul.nevzat@gmail.com

ÖZET

Kalite anlayışı, 1960'lı yıllardan itibaren kendini yenileyerek insan odaklı olmaya başlamıştır. Kalitenin sadece üretim kontrolüyle görevli kişilerin değil tüm çalışanların sorumluluğunda olduğu ön plana çıkarılmıştır. Kalite üzerine, değişik bakış açıları ve değişik ekoller tarafından farklı tanımlar vardır. Genel bir tanım olarak; kalite, bir ürün veya hizmetin belirlenen veya olabilecek ihtiyaçları karşılama kabiliyetine dayanan özelliklerin toplamıdır. Amerikan Kalite Kontrol Derneği (ASQC)'nin kalite tanımı ise; bir mal ya da hizmetin belirli bir gereksinimi karşılayabilme yeteneklerini ortaya koyan karakteristiklerin tümü, kalitedir. Kamu yönetiminin temel unsurlarından biri olan Vatandaş Odaklı Hizmet Sunumu Sisteminin kamu kurumlarınca sunulan hizmetlerin etkinlik ve verimliliğinin artırılması, uluslararası hizmet standartları ve kalitesinin yakalanması, katılımcı ve paylaşımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir kamu yönetim anlayışının yerleştirilebilmesi için gelişen ve değişen ihtiyaçları karşılayabilecek nitelikte olması önem arz etmektedir. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM) Strateji Geliştirme Daire Başkanlığınca yürütülmekte olan Sürekli Kurumsal Gelişim Projesi kapsamında, TS EN ISO 9001:2008 Kalite Yönetim Sistemi ile kurumun çalışma verimi, yönetim etkinliği ile sürekli kurumsal gelişimin sağlanması, gelişim, inovasyon ve yeniden yapılanma çalışmalarının desteklenmesi, bütünselleştirilmesi, kurum çalışanlarına yayılımının ve sürdürülebilirliği ile gerekli iyileştirmelerin yapılmasına katkı sağlanması hedeflenmiştir. Genel Müdürlüğün SMART hedeflerle yönetim sistemi benimsenmiş olup, birimlerinin hazırladığı süreçler; tanımlanabilir, ölçülebilir, yenilenebilir, iç ve dış fayda sağlayıcıların istek ve beklentilerini karşılayabilir ve kontrol edebilir durumdadır. 2013 yılı itibariyle 1073 birimimiz TS EN ISO 9001:2008 Kalite Yönetim Sistemi Belgesi almaya hak kazanmış olup, TKGM tüm kamu kurumları içerisinde en fazla birimini Kalite Yönetim Sistemine dahil eden kamu kurumu olmuştur. KYS ile öneri sistemi oluşturularak personelin kurum vizyon ve misyonuna fayda sağlayabilecek projeleri hazırlaması teşvik edilerek yönetim kavramı uygulamaya konulmuştur. Ayrıca tüm birimlerimizde oluşturulan İyileştirme Takım Çalışmaları neticesinde, Ön Başvuru Sisteminin Standartlaşması ve Teknik Arşivin Sayısal Ortama Aktarımı projeleri uygulamaya geçirilerek zaman ve maliyet tasarrufu sağlanmış, hizmet sunum kalitesi artmıştır. Vatandaşa verilen hizmet kalitesinin artması nedeniyle İnsana Saygı Ödülü almış ve örnek kurum konseptine ulaşmış olduğundan, valilikler ve kaymakamlıklarca örnek kurum olarak gösterilmiştir. KYS uyumu ve modern hizmet sunumu kapsamında; Tapu ve Kadastro Genel Müdürlük Makamının 16.01.2012 tarih 1723(2012/1) ve 1724(2012/2) sayılı Merkez ve Taşra Teşkilatı Yetki Görev ve Sorumlulukları Hakkında Genelgeleri ile Merkezde Kalite Şube Müdürlüğü, Bölge Müdürlüklerimizde ise Kalite, Halkla İlişkiler ve Hizmet Değerlendirme Şube Müdürlüklerimiz kurulmak suretiyle yasal sürece dahil edilmişlerdir.

GİRİŞ

Türkler, Anadolu toprakları üzerinde devlet kurduklarında, her alanda bugün dahi önemli sayılacak uygarlık örnekleri vermişlerdir. Standard konusu da bunlar arasındadır. Bundan beşyüzonüç yıl önce Bursa, Edirne, Sivas, Erzurum, Diyarbakır, Çankırı, Aydın, Mardin, Karahisar, Musul, Rize, Amasya, İçel, Arapkir, Karaman ve daha pek çok yerin mahalli özelliklerine ve üretim çeşitlerine göre standard kuralları konulmuş ve ciddi olarak uygulanmıştır.

Dünyanın ilk standard kanunu 1502 tarihli ve zamanın OSMANLI padişahı Veli namı Sultan II. Bayezit Han tarafından çıkarılan “Kanunname-i İktisab-ı Bursa”, bu gerçeği doğrulayan ve yazılı en eski belgedir. Bu fermanla söz-konusu 48 standardizasyon mevcuttur.

Kalkınmanın temel taşlarından biri olan standardın öneminin yüzyıllar önce Türkler tarafından kavrandığını ifade eden bu belgede bugünkü anlamda, kalite gibi esaslar ile narh ve ceza hükümlerine yer verilmiştir. Kanunname-i İktisab-ı Bursa’ nın gün ışığına çıkarılması ile dünya standard tarihine önemli bir belge kazandırılmış, Türk milletinin, medeni aleme bu yönden tanıtılmış ve milli bir hizmetin yerine getirilmiş olduğuna inanıyoruz.

Dünyada kalite anlayışı, 1960’lı yıllardan itibaren kendini yenileyerek insan odaklı olmaya başlamıştır. Kalitenin sadece üretim kontrolüyle görevli kişilerin değil tüm çalışanların sorumluluğunda olduğu ön plana çıkarılmıştır. Kalite üzerine, değişik bakış açıları ve değişik ekoller tarafından farklı tanımlar vardır. Genel bir tanım olarak; kalite, bir ürün veya hizmetin belirlenen veya olabilecek ihtiyaçları karşılama kabiliyetine dayanan özelliklerin toplamıdır.

Amerikan Kalite Kontrol Derneği (ASQC)’nin kalite tanımı ise; bir mal ya da hizmetin belirli bir gereksinimi karşılayabilme yeteneklerini ortaya koyan karakteristiklerin tümü, kalitedir.

Kamu yönetiminin temel unsurlarından biri olan Vatandaş Odaklı Hizmet Sunumu Sisteminin kamu kurumlarınca sunulan hizmetlerin etkinlik ve verimliliğinin artırılması, uluslararası hizmet standartları ve kalitesinin yakalanması, katılımcı ve paylaşımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir kamu yönetim anlayışının yerleştirilebilmesi için gelişen ve değişen ihtiyaçları karşılayabilecek nitelikte olması önem arz etmektedir. İyi işleyen bir kamu yönetiminin, aynı zamanda iyi işleyen vatandaş odaklı hizmet sunumu rejimiyle mümkün olabileceği gerçeği de dikkate alındığında, çağın gereksinimlerine cevap verebilen, işlevsel ve çözüm odaklı politikaların geliştirilmesi zorunluluğu aşîkardır. Yasal ve yapısal değişiklikler gerektiren reform ve iyileştirmeler kadar önemli olan bir değişim aracı da, vatandaşın günlük yaşamını kolaylaştıracak “Kamusal Süreçlerde” iyileştirmeler yapacak olan “yenilikçi” çözümlerdir.

Bugün, küreselleşmenin etkisiyle yönetim anlayışı önemli ölçüde değişmektedir. Türkiye’de Kalite Yönetim Belgesine sahip olan birçok kuruluşun kalite iyileştirme araçlarını yeterince kullanmadığı ve gerekli iyileştirme performansını gösteremediği bilinmektedir. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü sürekli iyileştirmeye devam ederek kendisini geliştirmekte, teknolojiyi takip etmekte ve gelişen kamu yönetim anlayışını kendi bünyesinde uygulayarak, Kalite Yönetim Sistemini sürekli geliştirmektedir.

Şeyh Edebali'nin Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'ye öğüdü olan “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” anlayışı kapsamında Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü olarak 168 yıllık sermayemizi, bilgi birikimimizi, kurum hafızamızı gelişen teknoloji ile entegre ederek, değişen talepleri karşılama noktasında müşteri memnuniyeti adına “vatandaş odaklı hizmet sunumu” nu ilke edinmiş durumdayız.

Kurumsal başarıımızı belirleyen en önemli unsurlardan olan kalite anlayışımız, kurumsal ilerleyişini hız kesmeden sürdürmektedir. Kalite Yönetim Sistemi kurumsal stratejik plan kapsamında yürütülen projelerin altlığını oluşturmakta ve uygulama birliği sağlamaktadır. Strateji Geliştirme Daire Başkanlığınca yürütülmekte olan Sürekli Kurumsal Gelişim Projesi kapsamında TS EN ISO 9001:2008 Kalite Yönetim Sistemi ile kurumumuzun çalışma verimi, yönetim etkinliği ile sürekli kurumsal gelişimin sağlanması, gelişim, inovasyon ve yeniden yapılanma çalışmalarının desteklenmesi, bütünselleştirilmesi, kurum çalışanlarına yayılımının ve sürdürülebilirliği ile gerekli iyileştirmelerin yapılmasına katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Genel Müdürlüğümüzce SMART hedeflerle yönetim sistemi benimsenmiş olup, Genel Müdürlüğümüz birimlerinin hazırladığı süreçler; tanımlanabilir, ölçülebilir, yenilenebilir, iç ve dış fayda sağlayıcıların istek ve beklentilerini karşılayabilir ve kontrol edebilir durumdadır. Görev ve yetki alanına giren konularda ülkemizde öncü ve sektöründe lider kurum olan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kalite Yönetim Sistemi Faaliyetlerini modern yönetim anlayışı konseptine uygun olarak sürdürmektedir. Sürdürülebilir başarıyı yönetmek için kılavuz niteliğinde olan ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi daha dikkatli bir odaklanma sağlayarak kurumumuzun performansının optimum bir hale getirilmesinde rol almıştır.

2013 yılı itibariyle 1073 birimimiz TS EN ISO 9001:2008 Kalite Yönetim Sistemi Belgesi almaya hak kazanmış olup, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tüm kamu kurumları içerisinde en fazla birimini Kalite Yönetim Sistemine dahil eden kamu kurumu olmuştur.

KYS ile öneri sistemi oluşturularak personelimizin kurum vizyon ve misyonuna fayda sağlayabilecek projeleri hazırlaması teşvik edilerek yönetim kavramı uygulamaya konulmuştur. Bu sayede öneri kutularımız memnuniyeti ağırlar hale gelmiştir. Ayrıca tüm birimlerimizde oluşturulan İyileştirme Takım Çalışmaları neticesinde, Ön Başvuru Sisteminin Standartlaşması ve Teknik Arşivin Sayısal Ortama Aktarımı projeleri uygulamaya geçirilerek zaman ve maliyet tasarrufu sağlanmış, hizmet sunum kalitesi artmıştır. Birimlerimiz vatandaşa verilen hizmet kalitesinin artması nedeniyle İnsana Saygı Ödülü almış ve örnek kurum konseptine ulaşmış olması nedeniyle, valilikler ve kaymakamlıklarca örnek kurum olarak gösterilmiştir.

KYS uyumu ve modern hizmet sunumu kapsamında;

- 7 gün 24 saat hizmet veren Alo 181 Çağrı Merkezi hizmet vermeye başlamıştır.
- E-Tahsilat ile Tapu Harçları sorgulanarak Döner Sermaye harçları yatırılabilir.
- Tapu İşlemleri Sorgulama hizmeti ile elektronik ortamda işlemin ne aşamada olduğu takip edilebilmektedir.
- TAKBİS Kitap hizmeti ile kullanıcılara standart yol haritası oluşturulmuştur.
- E-Randevu ile vatandaşlara elektronik ortamda randevu hizmeti sunulmaktadır.

- EBYS ile kağıtsız ofis dönemine geçilmek suretiyle maliyet ve zaman tasarrufu sağlanmış olup; değerli yöneticilerimiz ve çalışanlarımızla beraber EBYS Projesi sayesinde;
 - 193 Ağaç kurtardık.
 - 500.000 TL posta ücreti,
 - 15.000 top kağıt,
 - 375 yazıcı toneri tasarruf ettik.
 - Resmi yazışmalarımızı elektronik ve güvenli şekilde arşivledik,fiziki evrak ihtiyacını ortadan kaldırdık, tek tuşla anlık dolaşımını sağladık.
 - Birimlerimizdeki yazıcı gereksinimi %60 oranında azaltmayı başardık.
- MEGSİS ile taşınmazlara ait kadastro temel bilgileri elektronik ortamda vatandaşların hizmetine sunulmuştur.

Hizmet Hattı

e Tahsilat

Tapu İşlem Sorgu

Takbis Kitap

e Randevu

Ebys

Parsel Sorgulama

Dünya Kadaströ Zirvesi

Kalite Yönetim Sistemi

Bölge müdürlüklerimizde hizmet takip masası uygulamaları ile etik dışı davranışların önüne geçilmesi ve vatandaş memnuniyetini arttırmak için “Müşteri Memnuniyeti Anketi” uygulamaları yapılmaktadır. Bu kapsamda; 2011 yılında 85.038 vatandaş ile yapılan anket sonucu % 95.11 memnuniyet, 2012 yılında 132.061 vatandaş ile yapılan anket sonucu % 96.81 memnuniyet, 2013 yılında 163.874 vatandaş ile yapılan anket sonucu % 97.56 memnuniyet ve 2014 yılında 210.501 vatandaş ile yapılan anket sonucu % 98.34 memnuniyet sağlandığı görülmektedir. Anket sonuçlarına göre memnuniyet oranları ilk yıllara göre uyumlu bir şekilde artış göstermektedir.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlük Makamının 16.01.2012 tarih 1723(2012/1) ve 1724(2012/2) sayılı Merkez ve Taşra Teşkilatı Yetki Görev ve Sorumlulukları Hakkında Genelgeleri ile Merkezde Kalite Şube Müdürlüğü, 22 Bölge Müdürlüklerimizde ise Kalite, Halkla İlişkiler ve Hizmet Değerlendirme Şube Müdürlüklerimiz kurulmak suretiyle yasal sürece dahil

edilmişlerdir. Uluslararası geçerliliği olan 50 Kalite Denetçisi ve 198 adet Kalite İç Tetkikçisi yetiştirilmiş ve sahada gerekli denetim faaliyetlerini yürütmektedirler. Sürdürülebilir başarıyı yönetmek için kılavuz niteliğinde olan ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi daha dikkatli bir odaklanma sağlayarak kurumumuzun performansının optimum bir hale getirilmesinde rol almıştır. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü sürekli gelişim ve değişim yönetimi bilinciyle, şikayeti değil memnuniyeti yönetmeyi, ilke edinmek suretiyle güncel olarak görsellere ve kullanıma sunmuştur.

Küresel Kalite Yönetim Sisteminin Genelde Kurumumuza Sağladığı Faydalar;

- Yönetim Bilgi Sistemlerinin altlığının oluşturularak kurulumunun sağlanması,
- Maliyetlerin azaltılması,
- Çalışma veriminin artırılması,
- Kağıtsız ofis döneminin başlatılması,
- Hizmet sunumunda;
 - minimum risk,
 - optimum kalite,
 - maksimum süratin sağlanması,
- Vatandaş memnuniyetinin sağlanması,
- Çalışan motivasyonunun artırılması,
- Kaynakların verimli kullanımı,
- Verilen hizmetin ülke genelinde aynı standartta sunulması,
- Kurumsal performansın artırılması,
- Bilginin performansa dönüştürülmesi,
- Bilgi erişimi, paylaşımı ve transferinin sağlanması,
- MUDA'ların ortadan kaldırılması, (bir değer üretmeden kaynak tüketiminin sonlandırılması)

ISO 9001 belgesinin kullanımı sürekli iyileştirme mekanizması ve disiplin kazandırmaktadır. Ancak belgenin alınması kusursuzluğu başardığımız anlamına gelmemekle birlikte her problemin iyileştirme fırsatı olarak bir daha tekrarlanmamasını sağlayarak çözüm sunmaktadır. Ülkemizde 720 belgeli organizasyon/kuruluş da uygulanan araştırma sonuçları ISO 9001'in yararlarını şu şekilde ortaya koymaktadır.

- Kuruluşun imajının güçlenmesi
- Müşteri memnuniyeti
- Yönetimin etkinliği
- Olumlu kültürel değişim
- Kalite bilincinin oluşması
- Daha iyi bir dokümantasyon
- Sistematikleşme
- Standardizasyon ve tutarlılık
- Etkinlik ve üretkenlik artışı
- Çalışanların kalite bilincinde artış sağlanması
- Kurumsallaşma
- Etkili liderlik

SONUÇ

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, kamu kurumları içerisinde tüm birimlerini kalite yönetim sistemine dahil eden tek kurum olmuştur. Kurumumuz, Dünya genelinde özel sektörde yoğunlukla uygulama alanı bulan ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi çalışmaları kapsamında ülkemizde kamusal alanda örnek ve lider bir kurumdur.

Çalışmanın niceliğinden daha çok nitelikte artırılması gerektiğine vurgu yapan “İki Günü Eşit Olan Zarardadır” söylemi ile, monotonluğu aldanmışlık olarak belirtmekte, kamusal çalışmalarda, teknolojide her türlü yeniliğe açık olunması ve insanların kendilerini insani ilişkilerde geliştirmesi gerekliliğine vurgu yapmakta ve insanlar çalışmaya teşvik edilmektedir. Kurumumuz durumsal ve konumsal çalışmalarında bu sözü kendine şiar edinmiştir. Bu uyumda Kalite Yönetim Sistemi süreci kurumsal ilerleyişimize hız kazandırarak katkı sağlamış olup, “Hizmette Kalite, Kalitede Süreklilik” uyumunda devam edecektir.